

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO POMORSKIEGO

Rok VII

TORUŃ, dnia 10 lutego 1939 r.

Nr 2

T R E Ś Ć :

Poz.	Str.	Poz.	Str.
25. Uroczysty obchód jubileuszu 30-lecia pracy naukowej prof. dr. W. Świątosławskiego, Ministra Wyznań Relig. i Ośw. Publ.	22	35. W sprawie ulg w opłatach szkolnych za dzieci członków Związku Uczestników Strajku Szkolnego na Pomorzu	42
CZĘŚĆ URZĘDOWA:			
26. O nadawaniu prywatnym szkołom zawodowym uprawnień szkół państwowych	25	36. Uczęszczanie młodzieży szkolnej do kinoteatrów publicznych	42
27. O studiach wyższych, uprawniających do wyższego uposażenia	26	37. Ulgowe opłaty za egzamin na kierowcę dla młodzieży szkół zawodowych	43
28. O nazwie szkół przysposobienia rolniczego oraz szkół przysposobienia gospodyń wiejskich	27	38. Konkurs na stanowisko kierownika publicznej szkoły powsz. III st. w Dobrzyniu n/W.	43
29. W sprawie normalizacji zeszytów szkolnych dla uczniów szkół powszechnych	27	39. Rejony wizytacyjne Kierownika Oddziału i instruktorów Oświaty Pozaszkolnej	43
30. W sprawie ryczałtu tytułem wynagrodzenia za używanie własnych samochodów w podróżach służbowych	28	40. Komunikat w sprawie książek zatwierdzonych do użytku szkolnego	44
31. Instrukcja w sprawie kwalifikowania młodzieży szkolnej do udziału w zajęciach wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego do użytku lekarzy szkolnych, lekarzy poradni szkolnych w. f., lekarzy poliklinik szkolnych, nauczycieli (lek) ćwiczeń cielesnych i przysposobienia wojskowego oraz władz szkolnych	29	41. Komunikat o plakatach informacyjnych Stacji Badania Wędrówek Ptaków	44
32. W sprawie wynagrodzenia za godziny nadliczbowe dla kierowników szkół ćwiczeń	40	42. Ruch służbowy	44
33. W sprawie zawierania umów z nauczycielami szkół zawodowych	40	CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA:	
34. W sprawie zatrudniania i zwalniania osób zaśluzonych w działalności niepodległościowej	41	43. Komunikat w sprawie książek dla dzieci, które witały Pana Marszałka Śmigłego-Rydza na Zlocie Młodzieży szkół powszechnych w Toruniu	46
		44. Komunikat w sprawie czasopisma „Pedagogium”	46
		45. Wykaz dzieł nabytych przez Okręgową Bibliotekę Pedagogiczną Kuratorium O. S. Pom. w Toruniu	46
		46. Nowe wydawnictwa	50

25.

Uroczysty obchód jubileuszu 30-lecia pracy naukowej prof. dr. W. Świętosławskiego, Ministra W. R. i O. P.

(Przedruk z Monitora Polskiego, Nr 16 z dnia 20 stycznia 1939 r.).

Wczoraj wieczorem na Zamku Królewskim odbył się uroczysty obchód jubileuszu 30-lecia pracy naukowej prof. Wojciecha Świętosławskiego, Ministra W. R. i O. P.

W sali Rycerskiej zgromadzili się Członkowie Rządu z P. Wiceprezesem Rady Ministrów E. Kwiatkowskim na czele, Marszałkowie Senatu i Sejmu, wojewoda Jaroszewicz i prezydent miasta St. Starzyński, zarząd Polskiej Akademii Umiejętności, rektorzy wszystkich wyższych uczelni z całej Polski, przedstawiciele wszystkich instytucyj naukowych i społecznych, których dostojny jubilat jest członkiem czynnym, członkowie senatu Politechniki Warszawskiej i rady wydziału chemii Politechniki Warsz. oraz członkowie Komitetu jubileuszowego.

O godz. 19-ej — Wysoki Protektor obchodu — Pan Prezydent Rzeczypospolitej prof. Ignacy Mościcki z Małżonką weszli do sali Tronowej, gdzie zostali powitani przez jubilata oraz prezydium Komitetu jubileuszowego z prof. S. Kutrzebą na czele.

Z sali Tronowej Pan Prezydent Rzeczypospolitej wraz z Małżonką i otaczającymi Go osobami przeszedł do sali Rycerskiej, gdzie przywitał się z uczestnikami uroczystości.

Uroczystość zagaił prezes Komitetu jubileuszowego prof. Kutrzeba, który na wstępie wyraził serdeczne podziękowanie Panu Prezydentowi za objęcie protektoratu nad uroczystością i uświetnienie jej swoją obecnością, po czym zwrócił się do jubilata z następującymi słowami:

„Czcigodny Panie.

Trzydzieści lat życia poświęciłeś samoistnej pracy naukowej. Nauka jest szukaniem prawdy — czy to przez poznawanie życia społeczeństw albo myśli ludzkiej, czy to przez badania analityczne lub syntetyczne w laboratoriach, czy to przez przeszukiwanie światów we wszechświecie. Radością uczonego, zupełną nagrodą jego pracy jest, jeśli choć drobny fragment z tej wielkiej niewiadomej potrafi poznać. Ale społeczeństwo, któremu podaje swoje odkrycia tajemnicy świata, myślą Twórcy kierowanego, winno mu za to uznanie. Innej nagrody uczonego nie żąda.

Tej pracy poświęciłeś swoje życie — nie porzucając jej nawet wówczas, gdy poszedłeś za drugim motorem Twoich umiłowań — pracą dla Państwa i narodu. Za to, coś dla nauki zrobił, coś odkrył, a co inni lepiej ode mnie potrafią określić, chciej przyjąć od kolegów pracy nauko-

wej wyrazy najgłębszego uznania i najserdeczniejsze życzenie, byś ją dalej równie owocnie jak najdłużej prowadził“.

Z kolei zabrał głos w imieniu chemików polskich **prof. Miłobędzki**, charakteryzując zasługi naukowe jubilata.

„Stają przed Tobą, czcigodny Jubilacie — mówił prof. Miłobędzki — aby Ci wyrazić nasz podziw, naszą cześć i naszą wdzięczność.

Podziw — dla Twych niespożytych sił fizycznych i duchowych, dla Twej bezmiernej pracowitości, dla Twego talentu wynalazczego i organizatorskiego. Cześć — dla Twej wielkiej wiedzy, dla Twych doskonałych metod zdobywania prawdy, kreowania praw i wytyczania nowych dróg poznawczych. A to właśnie stanowi istotę naukowości i sprawia, że uważany jesteś za uczzonego w najpełniejszym znaczeniu tego słowa.

Wynikiem zalet Twych fizycznych i moralnych i talentów intelektualnych, owocem Twego mozołu i Twej pracy są mnogie dzieła, dokonane przez Ciebie w ciągu 30 lat Twej działalności naukowej i dydaktycznej.

Rozszerzyłeś poznanie substancyj chemicznych tak wielką liczbą prac doświadczalnych, że wyliczenie tytułów Twych publikacyj naukowych zajmuje dwanaście stronik drobnego druku. Ale przecież nie tylko o liczbę tu idzie, lecz o wagę, wartość tych publikacyj. Wartość ich sprawiła, że stałeś się autorytetem jedynym nieraz, bezapelacyjnym na terenie międzynarodowym w sprawach utrwalenia i powszechnego uznawania wielu stałych fizycznych substancyj prostych i złożonych, głównie stałych kalorymetrycznych i ebuliometrycznych, że z wyboru i polecenia międzynarodowych instytucyj chemicznych i fizycznych kierujesz pracami komisyj, mających pieczę nad ścisłością i racjonalnością podstaw pomiarów.

Tymi zasługami zdobyłeś wysokie odznaczenia naukowe w kraju i za granicą w postaci członkostwa akademij, członkostwa honorowego towarzystw naukowych, zostałeś wiceprezesem całej Unii Międzynarodowej Chemicznej, a ostatnio przewodniczącym komisji dla międzynarodowego biura wzorców fizyko-chemicznych, promieniujesz szeroko po świecie, jak prawie nikt z chemików polskich dotąd nie promieniował. Skonstruowane w Twym zakładzie przyrządy pomiarowe znalazły uznanie i są w użyciu w wielu pracowniach zagranicznych, nie mówiąc już o krajowych.

W poczuciu, że gdy chodzi o szerzenie wiedzy, nic w tym względzie dobrej książki nie zastąpi, napisałeś i wydałeś w czterech tomach podręcznik chemii fizycznej. Trzeci tom tego podręcznika, traktujący o termochemii i uwzględniający własne Twe badania, został przetłumaczony na niemiecki, francuski i angielski, co też jest rzadkością, żeby polskie dzieło z dziedziny nauk ścisłych było na języki obce tłumaczone.

Wreszcie posiadasz dar zjednywania sobie swymi zaletami osobistymi — prawością, otwartością i uprzejmością — kolegów i uczniów.

Młodzi Polacy chemicy Ignęli do Ciebie, gdyś działał jeszcze na obczyźnie — w Kijowie, w Moskwie. Twoja szkoła chemiczna wydała już kilkudziesięciu samodzielnych pracowników, którzy wcielają w czyn na zajmowanych placówkach naukowych i zawodowych Twoje idee i są pożytecznymi i wszędzie poszukiwanymi specjalistami.

Za to wszystko, com tu wymienił i co wymieniłem jeszcze następni mówcy, za Twój znoj, trud, zdobycze naukowe, pracę nad ukształtowaniem serc i mózgów młodzieży, za świetne reprezentowanie ducha polskiego na forum międzynarodowym jesteśmy Ci wdzięczni i jako Polacy i jako chemicy“.

Następnie prof. Miłobędzki wręczył jubilatowi specjalnie przygotowany z okazji jubileuszu tom „Roczników chemii“ z oryginalnymi pracami naukowo-badawczymi z chemii czystej 80-ciu chemików polskich i 27-iu chemików zagranicznych, zaznaczając, iż dzieło to jest realnym dowodem ogromnego uznania, jakim się cieszy Jubilat wśród uczonych polskich i zagranicznych.

Z kolei zabrał głos **prof. Kling**, dyrektor Chemicznego Instytutu Badawczego, wygłaszając przemówienie, w którym powiedział m. in.:

„Z trzech dziesiątków lat Twojej bogatej chemicznej twórczości przeszło jeden dziesiątek oddałś już całkiem jawnie — że powiem — formalnie chemii stosowanej, decydując się kierować w tym czasie działem węglowym Chemicznego Instytutu Badawczego i roztaczając stamtąd swoją wszechstronną a nieprzemijającymi wynikami znaczną działalność.

To też dzisiejsza uroczystość byłaby więcej niż niepełna, gdyby brakło w niej udziału technologów“.

Prof. Kling wręczył następnie Jubilatowi księgę jubileuszową, wydaną przez redakcję „Przemysłu Chemicznego“, zawierającą kilkadziesiąt prac autorów polskich i zagranicznych.

Zabrała następnie głos w imieniu uczniów prof. Świętosławskiego **prof. Dorabalska** ze Lwowa, mówiąc m. in.:

„Panie profesorze, w dniu dzisiejszego święta jestem głosem Pana dnia powszedniego, mówię imieniem uczniów, a więc tych ludzi, z którymi przeżył Pan długie godziny wspólnego głośnego myślenia, wiele radosnych chwil twórczego podniecenia i wiele codziennych trosk. Wychował Pan już 66-ciu asystentów. I jeśli dziś szczególnie serdecznie dziękujemy Panu za lata w naszej pracowni przeżyte, to nie dlatego, że otworzyły nam one drogę do samodzielnej pracy, nawet nie dlatego, że dały nam wiedzę. Dziękujemy Panu za szkołę naukowego myślenia i szkołę służby publicznej na każdym posterunku. I dziękujemy Panu za to, że ta nasza szkoła na-

uczyła nas ponad wszelkie zasługi cenić te prawdziwe wartości człowiecze, które sprawiają, że profesor jest przez swych uczniów nie tylko ceniony i podziwiany, ale i kochany“.

Przemówił następnie sam Jubilat **prof. W. Świętosławski**, Minister W. R. i O. P., mówiąc co następuje:

„Dostojny Panie Prezydencie, szanowni i kochani koledzy.

Nie umiem znaleźć słów, aby wyrazić wdzięczność Panu, Panie Prezydencie, za wyjątkowe i łaskawie okazane mi względy i życzliwość.

Rozumiem, że wybrał Pan, Panie Prezydencie, 30-lecie mej pracy jako okazję, aby spędzić kilka godzin wśród uczonych i swoich dawnych kolegów. Rozumiem też, że chce Pan podkreślić wagę, jaką przywiązuje Pan, Panie Prezydencie, do pracy naukowej i badań systematycznych, tak potrzebnych dla rozwoju kultury materialnej i duchowej Polski i dla jej siły obronnej.

Pod względem metod pracy badawczej i twórczej, podzielić można uczonych na dwie grupy: badaczy-samotników, pracujących w ciszy swoich gabinetów, tworzących swe dzieła w otoczeniu książek i źródeł pisanych, oraz społeczników i inspiratorów pracy naukowej zbiorowej.

Jeżeli więc wybór Pana, Panie Prezydencie, padł na mnie, jako obiektu dostarczającego okazji do dzisiejszego zebrania uczonych na Zamku, to może dlatego, że sądził Pan zawsze, Panie Prezydencie, że dla rozwoju nauki w Polsce wielkie znaczenie posiada organizacja pracy zbiorowej, skupiająca dookoła jednego kierownika większy zespół pracowników naukowych. Wszak na stanowisku profesora był Pan, Panie Prezydencie, mistrzem organizowania pracy zespołowej, budząc entuzjazm dla pracy badawczej wśród swoich uczniów, i właśnie temu entuzjazmowi zawdzięcza swoje powstanie i rozwój szereg placówek, jak „Metan“, następnie „Chemiczny Instytut Badawczy“, „Azot“ w Borach. Dzięki organizacji pracy zespołowej i entuzjazmowi najbliższego otoczenia Pana Prezydenta, uruchomiona została przez Pana fabryka w Chorzowie, wreszcie powstało wielkie dzieło — fabryka w Mościcach.

Usiłowałem i ja w swej pracy naukowej odgrywać rolę żywego spoidła życia zbiorowego, według świetnego określenia Ludwika Krzywickiego, i sądzę, że gdyby mnie pozbawiono możliwości otoczenia się uczniami, towarzyszącymi pracy, dorobek naukowy własny byłby nikły, nie miałyby żadnego znaczenia. W chwili wykonywania badań współpracownicy razem ze mną tworzyli nierozzerwalną całość.

Zwracam się też do wszystkich wielce szanownych i kochanych panów i dziękuję najserdeczniej za wszystko, co od was dziś otrzymuję i co wam zawdzięczam. Przecież na chwilę nie

tracę z pamięci, że uczonych, godniejszych ode mnie, bardziej zasłużonych, dawniej pracujących, liczymy w Polsce na dziesiątki.

Dziękuję wam, kochani koledzy tym bardziej gorąco, że przez lata mojej pracy nie doznałem od was niczego, prócz dobra. Przecież nie stanowiliśmy jakiegoś jednolitego ciała pod względem poglądów. To też z tym i owym z państw różniliśmy się niejednokrotnie w opinii na sprawy związane np. z organizacją nauki w Polsce. Jednak szukaliśmy zawsze szczerze w prowadzonych dyskusjach takiego rozwiązania różnych zagadnień, któreby łączyło i skupiało w jedno naszą rodzinę poszukiwaczy prawdy.

Onieśmielony jestem i do głębi wzruszony i wdzięczny na wspaniały dar, ofiarowany mi przez Komitet w postaci dwóch wielkich tomów prac naukowych. Od tej chwili staję się Polski i waszym niewypłacalnym dłużnikiem, gdybym bowiem pracował dwa razy intensywniej, niż dotychczas, do końca życia nie zdołał zaciągniętego długu spłacić.

Szczególną wdzięczność czuję dla was, kochani koledzy redaktorowie i sekretarze redakcji „Roczników chemii“ i „Przemysłu chemicznego“. Wiem z doświadczenia, ile pracy włożyliście, aby w krótkim czasie wydać te dwa tomy prac zbiorowych.

Czyż mam zapewniać was, koledzy z Politechniki i wydziału chemii, oraz was, kochani uczniowie i współpracownicy, ile wdzięczności czuję dla Was. Wam przeciwieństwu zawdzięczam, siły do pracy czerpałem, szukając w was oparcia we wszystkich poczynaniach.

I jeszcze o jednym chciałem wspomnieć. Gdy się ma dziś przed sobą widomy znak przebytej drogi przez długie lat trzydzieści, stają rzecz prosta przede wszystkim przed oczyma ci, którym się swą wiedzę zawdzięcza. Otóż mam wiele do zawdzięczenia moim profesorom, jednakże wydaje mi się, że w ocenie nie będę się mylił, gdy powiem, że do chwili przyjazdu do Polski niczym nigdy uczniem nie byłem. Torowałem sobie drogę w pracy naukowej sam, a podlegałem jedynie dość znacznym wpływom zmarłych profesorów, starszych moich serdecznych kolegów Natansona i Zawadzkiego. Tak było, jeżeli chodzi o badanie w zakresie nauki ścisłej. Natomiast tu dopiero w Polsce znalazłem w Panu, Panie Prezydencie, pierwszego mego Nauczyciela technologii chemicznej.

Na ławie studenckiej uczono mnie bowiem metod fabrykacji i podstaw naukowych przerobu surowców na produkty chemiczne. Jednakże dopiero myśli wypowiediane przez Pana, Panie Prezydencie, pańskie prace badawcze i konstrukcyjne, wreszcie liczne wynalazki, nauczyły mnie właściwej metody wyboru tematów do rozwiązania i technologicznego opracowania i sposobów ich rozwiązywania. Pańskie prace nauczyły mnie widzieć, jak stosować prawa fi-

zyczne i chemiczne, aby w przestrzeni i czasie i danej aparaturze realizować pożądaną przemianę chemiczną.

Wydaje mi się przeto, że po latach dziewięciu pracy na stanowisku kierownika działu węglowego Chemicznego Instytutu Badawczego możnaby powiedzieć, że dział ten kierowany jest przez jednego z uczniów prof. Ignacego Mościckiego.

Raz jeszcze dziękuję najserdeczniej Panu, Panie Prezydencie, kochanym kolegom i uczniom, oraz organizacjom, które wzięły udział w urządzaniu tego obchodu, za wszystko, co uczynili dla mnie i czym mnie obdarzyli.

Nie jestem godzien tego i wywyższony zostałem ponad wszelką miarę za skromne moje zasługi“.

Na zakończenie uroczystości Pan Prezydent Rzeczypospolitej złożył Jubilatowi serdeczne gratulacje.

Po krótkiej przerwie Pan Prezydent Rzeczypospolitej z Małżonką oraz wszyscy goście przeszli do sali Assamblowej, gdzie odbył się obiad.

*

W czasie obiadu Pan Prezydent Rzeczypospolitej prof. Ignacy Mościcki zwrócił się do Jubilata z następującymi słowami:

„Drogi Kolego, Jubilacie.

Kochamy Cię nie tylko za to, że tak świetnie i godnie w kraju i za granicą reprezentujesz naukę polską, lecz również kochamy Cię za to, że żywisz dla narodu tak potężne uczucia, które skłoniły Cię do odstąpienia od Twego najukochańszego warsztatu pracy i do poświęcenia się służbie państwowej. Kochamy Cię wreszcie za tę Twoją przebogatą harmonię wewnętrzną, która, na zewnątrz, w stosunku do ludzi przejawia się w tak pięknej formie. Wznoszę więc toast za Twoje zdrowie, Czcigodny i Kochany Kolego, a jednocześnie składam Ci życzenia, aby jeszcze długie lata piękno Twojego ducha mogło w naszej drogiej Ojczyźnie promieniować“.

W odpowiedzi przemówił P. Minister W. Świątosławski:

„Panie Prezydencie.

Odważyłem się przed chwilą nazwać się uczniem profesora Mościckiego w nauce. Tutaj dodam, że, jeżeli chodzi o pracę dla społeczeństwa, dla dobra społecznego, to jestem także uczniem Pana, Panie Prezydencie. Pamiętam, jak przed dwunastu laty stał Pan wobec ciężkiej decyzji, czy rzucić ukończony warsztat pracy i poświęcić się pracy państwowej, i wiem że w tej walce wewnętrznej poszedł Pan, Panie Prezydencie, w kierunku służby dobru społecznemu i dobru powszechnemu, obejmując najwyższą go-

dność Włodarza Ziemi Polskiej. Wszyscyśmy na to patrzyli, a serca nasze i umysły oczywiście szczególnie na to reagowały. Wiem, że niejednokrotnie był Pan Prezydent łaskaw ochraniać moją pracę naukową i nie obciążać mnie pracą publiczną i społeczną. Ale, kiedy przyszła decyzja Pana Prezydenta, abym objął resort oświaty, to ani jednej chwili nie wahałem się, bo miałem to głębokie przekonanie, że muszę zawsze iść śladem najbardziej ukochanego mego nauczyciela.

Pani Prezydentowa pozwoli, że przy tej okazji również i Jej najserdeczniej podziękuję za tyle serca i tyle życzliwości od Pani doznanych, jakoteż i za to, że była łaskawa wziąć udział w dzisiejszym obchodzie mego 30-lecia.

Pan Prezydent Rzeczypospolitej i Jego Małżonka niech żyją“!

Po obiedzie w salach królewskich Zamku odbył się raut, który zgromadził licznych przedstawicieli świata nauki, jak również sfer towarzyskich stolicy.

CZĘŚĆ URZĘDOWA

26.

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 21 listopada 1938 r. (Nr III O-7352/38)

o nadawaniu prywatnym szkołom zawodowym uprawnień szkół państwowych.

(Przedruk z Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 13 z dnia 28 grudnia 1938 r.).

Na podstawie art. 8 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr 33, poz. 343) zarządzam, co następuje:

§ 1. Uprawnienia państwowych szkół zawodowych typu zasadniczego, państwowych szkół przysposobienia zawodowego oraz państwowych szkół mistrzów i nadzorców mogą być nadane:

- prywatnym szkołom zawodowym, których organizacja odpowiada zasadom organizacyjnym, ustalonym dla odpowiednich państwowych szkół zawodowych,
- prywatnym szkołom zawodowym, których organizacja nie odpowiada zasa-

dom organizacyjnym, ustalonym dla szkół państwowych, ale które uznane zostały przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za eksperymentalne.

§ 2. Nadanie uprawnień prywatnej szkole zawodowej może nastąpić, jeżeli:

- odpowiada ona potrzebom państwowym i gospodarczym na danym terenie,
- osiąga wyniki nauczania, uznane przez państwowe władze szkolne za zadawalające,
- osiąga w pracy wychowawczej poziom, uznany przez państwowe władze szkolne za zadawalający i odpowiadający potrzebom państwowym i gospodarczym,
- posiada własnego dyrektora (kierownika) oraz tak skompletowane grono nauczycielskie, aby mogło podołać zadaniom wychowawczym i dydaktycznym szkoły,
- posiada odpowiednie do swej liczebności i organizacji pracy pomieszczenie, urządzenie oraz należyte zaopatrzenie w środki i pomoce naukowe,
- przestrzega postanowień statutu szkoły i stosuje się ściśle do zarządzeń państwowych władz szkolnych,
- czynna jest co najmniej od dwu lat; w wyjątkowych przypadkach Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może okres ten odpowiednio skrócić.

§ 3. Uprawnienia szkół państwowych nadaje prywatnej szkole zawodowej Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego — na wniosek Kuratora właściwego okręgu szkolnego.

§ 4. Nadanie uprawnień powoduje uznanie, iż wydane przez daną szkołę własnym uczniom świadectwa (z poszczególnych klas lub ukończenia) są równoznaczne ze świadectwami odpowiednich państwowych szkół zawodowych, przy czym uczniowie otrzymują je na tych samych warunkach, jak w odpowiednich szkołach państwowych.

§ 5. Nadanie uprawnień ważne jest do odwołania.

Nadane uprawnienia mogą być odwołane, gdy państwowe władze szkolne stwierdzą, że szkoła przestała spełniać którykolwiek z warunków, przewidzianych w § 2 niniejszego rozporządzenia lub narusza inne obowiązujące ją przepisy.

§ 6. Prywatna szkoła zawodowa z uprawnieniami szkół państwowych na świadectwach szkolnych umieszcza orzeczenie:

Zarządzeniem z dnia . . . . . Nr . . . . .
Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego nadał prywatnej szkole . . . . .
(nazwa) . . . . . uprawnień państwowych szkół zawodowych.

§ 7. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Równocześnie tracą moc wszelkie przepisy wydane w sprawach unormowanych niniejszym rozporządzeniem.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:

(—) *W. Świętosławski.*

27.

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 28 listopada 1938 r. (Nr BP-16447/38)

o studiach wyższych, uprawniających do wyższego uposażenia.

(Przedruk z Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 13 z dnia 28 grudnia 1938 r.).

Na podstawie § 18 p. 3 i 4, § 20, § 23 ust. 3, § 26 oraz § 65 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1933 r. o zasadach zaszeregowania funkcjonariuszów państwowych do grup uposażenia i automatycznego przechodzenia nauczycieli do wyższych grup uposażenia, o dodatkach lokalnych, funkcyjnych i służbowych oraz o umundurowaniu niższych funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 781), zmienionego rozporządzeniem z dnia 22 września 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 74, poz. 522), zarządzam co następuje:

§ 1. Przez wyrażenie „nauczyciele, posiadający studia wyższe“, użyte w § 18 pkt. 3 i 4, § 20, § 23 ust. 3 i § 26 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1933 r. o zasadach zaszeregowania funkcjonariuszów państwowych do grup uposażenia i automatycznego przechodzenia nauczycieli do wyższych grup uposażenia, o dodatkach lokalnych, funkcyjnych i służbowych oraz o umundurowaniu niższych funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 781), zmienionego rozporządzeniem z dnia 22 września 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 74, poz. 522), należy rozumieć:

1) nauczycieli, którzy posiadają studia i egzaminy wymienione w § 1 i § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 listopada 1929 r.

o zakładach naukowych i egzaminach szkolnych, wystarczających do osiągnięcia stanowiska urzędniczego w państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr 88, poz. 663) zmienionego rozporządzeniami Rady Ministrów z dnia 17 października 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 92, poz. 791) i z dnia 12 lipca 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 57, poz. 449);

2) nauczycieli, którzy ukończyli b. Państwowy Instytut Pedagogiczny, działający na podstawie statutu wydanego rozporządzeniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 1 lipca 1918 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 5, poz. 3);

3) nauczycieli, którzy mają zdany egzamin naukowy na podstawie rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 29 stycznia 1923 r. w sprawie egzaminów państwowych dla nauczycieli szkół średnich (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 256);

4) nauczycieli religii, którzy ukończyli: Seminarium Duchowne Rzymsko-Katolickie w Kielcach, Seminarium Diecezjalne Większe w Łomży, Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Łódzkiej, Seminarium Łuckie Większe, Seminarium Diecezjalne Wyższe im. św. Tomasza z Akwinu w Pińsku, Seminarium Duchowne Rzymsko-Katolickie w Sandomierzu, Wyższe Seminarium Duchowne im. Benedykta XV w Siedlcach, Seminarium Metropolitalne w Warszawie oraz Kolegium Filozoficzno-Teologiczne Prowincji Polskiej Ojców Dominikanów w Warszawie — pod warunkiem, iż wykażą się posiadaniem świadectwa dojrzałości szkoły średniej, uprawniającego do odbywania studiów akademickich.

§ 2. W przypadkach wątpliwych, nieobjętych postanowieniami §§ 1 i 4 wspomnianego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów o zakładach naukowych i egzaminach szkolnych, wystarczających do osiągnięcia stanowiska urzędniczego w państwowej służbie cywilnej, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego decyduje, jakiemu poziomowi wykształcenia odpowiada przedstawiony dowód ukończenia szkoły lub złożenia egzaminów w Kraju lub zagranicą.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 września 1938 r. Równocześnie traci moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 22. XII. 1934 r. (Nr BP-34067/34) o studiach wyższych, uprawniających do wyższego uposażenia (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 10, poz. 159).

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:

(—) *W. Świętosławski.*

28.

ROZPORZĄDZENIE**Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego**

z dnia 16 grudnia 1938 r. (Nr III 0-7447/38)

**o nazwie szkół przysposobienia rolniczego oraz
szkół przysposobienia gospodyń wiejskich.**(Przedruk z Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 13 z dnia
28 grudnia 1938 r.).

Na podstawie art. 2 ust. 2, art. 33 i 59 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 389) zarządzam, co następuje:

§ 1. Szkoły przysposobienia rolniczego noszą nazwę: męskie roczne szkoły rolnicze.

Szkoły przysposobienia gospodyń wiejskich noszą nazwę: żeńskie roczne szkoły rolnicze.

§ 2. Z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia wszystkie państwowe i publiczne szkoły przysposobienia rolniczego i przysposobienia gospodyń wiejskich otrzymują nazwę ustaloną w § 1 niniejszego rozporządzenia.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1939 r. Równocześnie tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy sprzeczne z rozporządzeniem niniejszym.

Za Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:

(—) *Jerzy Ferek-Błęszyński*
Podsekretarz Stanu.

29.

ZARZĄDZENIE**Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego**

z dnia 19 grudnia 1938 r. (Nr II. P.-10340/38)

**w sprawie normalizacji zeszytów szkolnych dla
uczniów szkół powszechnych.**(Przedruk z Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 13 z dnia
28 grudnia 1938 r.).

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkol-

nych (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 304) zarządzam, co następuje:

§ 1. Zeszyty szkolne, przeznaczone do użytku w szkołach powszechnych, winny odpowiadać następującym warunkom:

1. Zeszyty winny być sporządzane w wymiarze 148 mm × 210 mm, format A5, przepisany przez Polską Normę PN-0-102.

2. Do wyrobu zeszytów może być używany wyłącznie papier pisarski ćwierć-drzewny, ze znakiem wodnym, nieprzejrzysty, obustronnie satynowany, biały o odcieniu lekko kremowym, o gramaturze 80 g, odpowiadający Polskiej Normie Urzędowej PNU-006.

Celem zabezpieczenia gatunku i gramatury papieru zeszytowy powinien być opatrzony jednotonowym znakiem wodnym według wzoru: — Zeszyty szkolny. — Znak ten winien być umieszczony (poziomo) w odległości 15 mm poniżej znaku wodnego ustalonego normą PNU-003.

3. Linie powinny być wyraziste, wykonane farbą niebieską o odcieniu lekko zielonym. W zeszytach przeznaczonych do nauki języka, odstępy między liniami mają wynosić: a) dla klasy I — 6 mm, b) dla klasy II i III — 5 mm, c) dla klasy IV, V, VI i VII — 12 mm. W zeszytach dla klasy I oraz dla klasy II i III po jednej linii, cienkiej (grubość — 0,2 mm) następują dwie grubsze (grubość — 0,4 mm), ograniczające pole przeznaczone na wiersz pisma. W zeszytach tych nie ma marginesu. Zeszyty dla klas IV — VII mają po zewnętrznej stronie kartki margines (bez linii) o szerokości 28 mm, oznaczony pionową linią pojedynczą (grubość — 0,6 mm) tej samej barwy, co linie poziome.

Zeszyty do nauki rachunków mają kratkę kwadratową o odstępach między liniami, wynoszących 5 mm; grubość linii wynosi 0,2 mm, co druga linia pozioma i pionowa jest grubsza (grubość = 0,4 mm). W zeszytach tych nie ma marginesu.

Zeszyty do innych przedmiotów (geometria, przyroda, geografia i t. p.) mają być bez linii i bez marginesów.

4. Każdy zeszyt ma być zaopatrzony w okładkę z papieru półdrzewnego o gramaturze 100 g, odpowiadającego Polskiej Normie Urzędowej PNU-009.

Barwa okładki musi być odmienna dla poszczególnych rodzajów zeszytów szkolnych, a mianowicie: dla zeszytów do nauki języka w klasie I — niebieska, w kl. II i III — pomarańczowa, w klasach IV—VII żółta, dla zeszytów rachunkowych — zielona; dla zeszytów bez linii — czerwona.

Na okładce winien być umieszczony w odległości 32 mm od górnej krawędzi i 25 mm od

krawędzi lewej nadruk tytułowy w obramowaniu prostokątnym, złożonym z linii o grubości 0,6 mm; wymiary prostokąta 97 × 65 mm, wewnątrz obramowania winny znaleźć się rubryki na nazwę przedmiotu, przeznaczenie zeszytu, nazwisko i imię ucznia, klasę i rok nauki oraz rok szkolny.

Na ostatniej stronie okładki w odległości 10 mm od dolnej krawędzi winna być drukowana czcionką petitową (8 pkt) nazwa wytwórni i jej adres.

Zeszyty, od których ceny przeznacza się 1 grosz na rzecz Towarzystwa Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych, posiadają na okładce tłoczone znaki (wycisk) przez to Towarzystwo ustalone. Prawo tłoczenia tych znaków służy wyłącznie firmom, które uzyskają na to zezwolenie Zarządu Głównego Towarzystwa Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych.

Poza tym nie wolno na okładce ani też wewnątrz zeszytu szkolnego umieszczać jakichkolwiek znaków, ozdób, rycin, tekstów itp.

5. Zeszyty szkolne powinny być wraz z okładką zeszyte trwale, o ile możliwości, nicią. Jeżeli były zeszywane drutem, co zasadniczo nie jest pożądane, to może mieć zastosowanie tylko drut nierdzewiejący.

6. Każdy zeszyt ma mieć 16 kartek, przeznaczonych do pisania. Wszywanie dodatkowych kartek o innym przeznaczeniu nie jest dozwolone.

7. W każdym zeszytku powinna się znajdować luźna kartka bibuły atramentowej formatu A5, odpowiadająca warunkom Polskiej Normy Urzędowej PNU-012, bez jakiegokolwiek nadruku.

§ 2. Szczegółowe zestawienie warunków, którym winien odpowiadać normalny zeszyt szkolny do pisania dla uczniów szkół powszechnych, zawiera wydana przez Komisję Normalizacji Druków i Wydawnictw Państwowych przy Prezesie Rady Ministrów norma $\frac{\text{PNU}}{017}$, która jest do nabycia w Polskiej Agencji Telegraficznej (PAT) i w większych księgarniach.

§ 3. Sprawa zeszytów rysunkowych i bloków będzie unormowana osobnym zarządzeniem.

§ 4. Zarządzenie niniejsze obowiązuje od dnia 1 września 1939 r. Równocześnie tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy, sprzeczne z niniejszym zarządzeniem.

W okresie przejściowym, do wyczerpania zapasów, nie dłużej jednak, niż do końca roku szkolnego 1939/40, mogą być używane obok zeszytów, odpowiadających wymaganiom wyszcze-

gólnionym w niniejszym zarządzeniu, również zeszyty dotychczasowych typów.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:

(—) W. Świętosławski.

30.

ZARZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 19 grudnia 1938 r. (Nr BP-166612/38)

wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu w sprawie ryczałtu tytułem wynagrodzenia za używanie własnych samochodów w podróżach służbowych.

(Przedruk z Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 14 z dnia 31 grudnia 1938 r.).

Na podstawie § 16 ust. 7 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 marca 1934 r. o należnościach w razie pełnienia czynności służbowych poza zwykłym miejscem służbowym oraz w razie przeneisienia na inne miejsce służbowe, zmienionego rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 2 lipca 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 54, poz. 393), zarządzam co następuje:

§ 1. Funkcjonariusze państwowi otrzymują tytułem wynagrodzenia za używanie własnych samochodów w podróżach służbowych ryczałt w wysokości:

- a) samochodem o litrażu do 1.500 cm³ włącznie 25 gr za 1 km;
- b) samochodem powyżej 1.500 cm³ 30 gr za 1 km.

§ 2. Ryczałt określony w § 1 zwiększa się o 5 groszy przy podróżach służbowych, odbywanych na obszarze województw: wileńskiego z wyjątkiem powiatu wileńsko-trockiego, wołyńskiego z wyjątkiem powiatu dubieńskiego i rówieńskiego, poleskiego, z wyjątkiem powiatu brzeskiego, kobryńskiego, prużańskiego, nowogrodzkiego z wyjątkiem powiatu szczuczyńskiego, na obszarze powiatów wołkowyskiego i grodzieńskiego w województwie białostockim, na obszarze powiatów górskich, przyległych do granicy południowej Państwa i na obszarze powiatów myślenickiego, limanowskiego i kołomyjskiego.

§ 3. Ryczałt, o którym mowa w §§ 1 i 2 niniejszego zarządzenia zwraca się tylko wtedy, gdy nie ma możliwości przejazdu tańszym środkiem lokomocji jak kolejami wszelkiego rodzaju, omnibusami, statkami, w przeciwnym zaś przypadku zwraca się w razie użycia w podróży służbowej własnego samochodu zgodnie z § 16 ust. 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 marca 1934 r., zmienionego rozporządzeniem Rady Ministrów z 2 lipca 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 54/1936 r., poz. 393), koszt przejazdu kursującym na danej przestrzeni tańszym środkiem lokomocji z uwzględnieniem przepisu § 14 ust. 7 wyżej cytowanego rozporządzenia, z wyjątkiem przypadków nagłych, gdy użycie tańszego środka spowodowałoby opóźnienie przejazdu, wskutek którego interes publiczny byłby narażony na szkodę oraz z wyjątkiem przypadków, w których zachodzi potrzeba odbycia czynności urzędowych w większej ilości miejscowości, jeżeli to spowoduje oszczędność na dietach.

§ 4. Oświadczenie odbywającego podróż służbową o braku tańszego środka lokomocji powinno być potwierdzone każdorazowo przez miejscową władzę administracyjną.

§ 5. Przy podróżach służbowych odbywanych własnym samochodem nie przysługuje funkcjonariuszowi państwowemu ryczałt, o którym mowa w § 19 omawianego rozporządzenia.

§ 6. Za własny samochód w rozumieniu przepisu ust. 7 § 16 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 marca 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 54 z r. 1936, poz. 393) można uważać również samochód stanowiący współwłasność kilku osób, natomiast nie można wypłacać wynagrodzenia określonego niniejszym zarządzeniem za używanie w podróżach wypożyczonego samochodu.

§ 7. Przy użyciu w podróżach służbowych własnego motocykla lub roweru ma zastosowanie przepis ustępu 5 § 16 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 marca 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 54 z r. 1936, poz. 393).

§ 8. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem jego ogłoszenia.

Równocześnie traci moc obowiązującą zarządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 5 lipca 1937 r. w sprawie ryczałtu tytułem wynagrodzenia za używanie własnych samochodów w podróżach służbowych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 8, poz. 234).

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:

(—) W. Świętosławski.

31.

INSTRUKCJA

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 7 grudnia 1938 r. (Nr II W-1944/38)

w sprawie kwalifikowania młodzieży szkolnej do udziału w zajęciach wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego do użytku lekarzy szkolnych, lekarzy poradni szkolnych w. f., lekarzy poliklinik szkolnych, nauczycieli (lek) ćwiczeń cielesnych i przysposobienia wojskowego oraz władz szkolnych.

(Przedruk z Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 13 z dnia 28 grudnia 1938 r.).

1. Kwalifikowanie do zajęć związanych z przysposobieniem wojskowym, od których uczeń może być zwolniony tylko czasowo lub częściowo, nie różni się niczym od ustalenia stopnia przydatności do ćwiczeń cielesnych w ogóle, wymagających większego lub mniejszego wysiłku.

W zajęciach lżejszych może brać udział cała młodzież bez wyjątku, gdyż wystarcza w tym przypadku ogólna sprawność fizyczna, potrzebna do wykonywania obowiązków szkolnych. Zajęcia wymagające wysiłku znacznego (np. obozy, dłuższe marsze, ćwiczenia trudniejsze itp.), mogą być niewskazane dla młodzieży czasowo lub trwale upośledzonej.

2. Na podstawie szczegółowych badań wstępnych, jednorazowych, wykonywanych na początku roku szkolnego — lekarze (lekarzki) szkolni ustalają sprawność fizyczną młodzieży, zaliczając ją według stopnia wydolności fizycznej do następujących kategorii:

- kat. z = zdolny bez zastrzeżeń,
- kat. zz = zdolny z zastrzeżeniem (może uprawiać tylko ćwiczenia łatwe),
- kat. o = odroczone z powodu przejściowego niedomagania (czasowo zwolniony od ćwiczeń),
- kat. t = zdolny do zajęć klasowych nie wymagających wysiłku fizycznego, a trwale niezdolny do ćwiczeń cielesnych.

Prawidłowa ocena ogólnej sprawności ustroju wymaga wzięcia pod uwagę:

- a) warunków domowych życia ucznia (sen, odżywianie, wypoczynek),
- b) stanu konstytucjonalnego,
- c) przebiegu okresu dojrzewania (np. stany wyczerpania w związku ze zbyt szybkimi procesami rozwojowymi, gwałtownym wzrostem, zaburzeniami czynnościowymi układu krążenia itp.),

- d) stanu narządów wewnętrznych,
- e) trwałych wad i usterek chorobowych.

3. Pojęcie czasowego lub częściowego zwolnienia może być stosowane do kategorii **zz** i **o** z powodu czasowej niewydolności spowodowanej przejściowymi niedomaganiem, np. stany rekonwalescencji po chorobach zakaźnych, zabiegi operacyjne, różnego rodzaju schorzenia, zaburzenia rozwojowe wymagające zastosowania wypoczynku.

4. Przy zwalnianiu od zajęć i ćwiczeń fizycznych lekarz szkolny powinien kierować się przede wszystkim rodzajem ćwiczeń i powodowanym przez nie wysiłkiem dla ustroju, nie zapominając o tym, że odpowiednio dawkowane ćwiczenia fizyczne posiadają dodatni wpływ nie tylko na ustrój zdrowy, ale również są pożądane przy pewnych stanach chorobowych.

5. Orzeczenie lekarskie z podaniem rozpoznania, zakresu częściowego zwolnienia i czasu zwolnienia powinno być zapisane w karcie zdrowia. Ważność orzeczenia nie może przekraczać zasadniczo 6 miesięcy.

Lekarze szkolni przeprowadzają dodatkowe badania młodzieży kategorii **zz** i **o** przed upływem terminu przeznaczanego w orzeczeniu. W stosunku do młodzieży zaliczonej do kategorii **t** badania okresowe obowiązują co 6 miesięcy.

6. Lekarze szkolni powinni unikać zwalniania młodzieży od ćwiczeń bez dostatecznie uzasadnionej przyczyny, gdyż może to spowodować w przyszłości wybitne upośledzenie wydajności pracy zawodowej, złe samopoczucie psychiczne i obniżyć wartość indywidualną i społeczną jednostki.

Dotyczy to szczególnie przypadków wadliwie ocenionych zaburzeń czynnościowych serca i układu krążenia na podstawie szmerów przypadkowych.

Przy ocenie wydolności fizycznej lekarz szkolny powinien stale łączyć troskę o zdrowie poszczególnych jednostek z troską o potrzeby społeczne. Należy zwłaszcza pamiętać, że jednym z głównych warunków przysposobienia młodzieży do obrony kraju, będącego podstawowym zadaniem pracy każdej szkoły, jest udział młodzieży w zajęciach wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego.

W miastach posiadających Poradnie sportowo-lekarskie Okręgowych Urzędów W. F. lub klinik uniwersyteckich lekarze szkolni powinni zasięgać opinii Poradni w przypadkach trudnych i wątpliwych.

7. Pożyteczne działanie ćwiczeń cielesnych występuje tylko wtedy, gdy jest zastosowane ze znajomością rzeczy, to znaczy, gdy wychowawca fizyczny, komendant hufca i lekarz zalecający ćwiczenia zna i rozumie charakter i właściwości poszczególnych ćwiczeń.

Ogólnie biorąc charakter ćwiczeń zależy od czasu, w jakim zostają one wykonane, od wydatku siły, od warunków lokalowych i warunków atmosferycznych w jakich są wykonywane.

8. Ocena stopnia zmęczenia jakie wywołuje dane ćwiczenie, zależy zawsze od wychowawcy fizycznego, od jego spostrzegawczości oraz sposobu normowania wysiłku. Każdy rodzaj ćwiczenia pozornie łatwy może stać się trudny w wykonywaniu i odwrotnie, ćwiczenia zasadniczo trudne mogą nie powodować zmęczenia ani nadmiernego wysiłku. Np. narciarstwo, kolarstwo, szermierka, jazda na motocyklu są ćwiczeniami trudnymi lub łatwymi zależnie od sposobu prowadzenia. Jazda konna jest ćwiczeniem łatwym lub trudnym w zależności od tempa, dystansu i opanowania tego sportu. Wycieczki dłuższe z koniecznością przeniesienia bagażu, pożywienia, narzędzi, prac obozowych, kopania dołów itp., należą do ćwiczeń trudnych. Również normalnie prowadzone ćwiczenia i gry polowe, trwające niejednokrotnie po kilka godzin, wymagające szybkich i nieraz dość odległych przebiegów, czołgania się i ukrywania zaliczyć należy do ćwiczeń trudnych.

9. W pracy hufców męskich p. w. wszystkie ćwiczenia polowe, ćwiczenia z bronią, z obciążeniem — większe marsze prowadzone na większe odległości i w znacznie szybszym tempie traktowane być muszą jako ćwiczenia trudne. Do tej samej grupy należą tym bardziej ćwiczenia nocne wymagające znacznej odporności i wytrzymałości ustroju, nie tylko z punktu widzenia samego wysiłku, lecz również wpływu pracy nocnej, pociągające u młodocianych znaczne zmęczenie i obciążenie ustroju.

Obozy i wycieczki z biwakowaniem zaliczone być muszą do ćwiczeń trudnych. W pracy hufców żeńskich musztra sanitarna z noszami, ćwiczenia w maskach, ćwiczenia terenowe, wycieczki i przedobozia należą do ćwiczeń trud-

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego:

(—) W. Świętosławski.

Załącznik 1 do instrukcji z dnia 7 grudnia 1938 r.
(Nr II W — 1944/38).

**Wskania i przeciwwskazania do ćwiczeń cielesnych.
Schorzenia narządów wewnętrznych.**

L. p.	NAZWA CIERPIENIA	WSKAZANIA DO ĆWICZEŃ	U W A G I
1	Gruźlica płuc postępująca. Rozległe zrosty opłucnowe.	Żadnych ćwiczeń.	Zwolnić od uczęszczania do szkoły aż do wyleczenia.
2	Przewlekła gruźlica płuc o łagodnym przebiegu bez jam w płucach ze stanami podgorączkowymi, nie przewyższającymi 37,5. Nieznaczne zrosty opłucnowe.	Zwolnić od ćwiczeń szkolnych. Tylko w zakładach specjalnych i sanatoriach mogą być stosowane lżejsze ćwiczenia, pobudzające czynności oddechowe w szczególności ćwiczenia tułowia i kończyn, przechadzki z przerwami wypoczynkowymi.	
3	Wygojona gruźlica płuc lub gruczolów około oskrzelowych przy dobrym stanie ogólnym i normalnej ciepłocie.	Ćwiczenia dozwolone z wyłączeniem ćwiczeń prowadzących do wzmożenia ciśnienia śródpiersiowego i zawodów.	
4	Dychawica oskrzelowa.	Zwolnić zupełnie o ile dychawica połączona jest z przewlekłym nieżytem oskrzeli lub rozedmą płuc oraz o ile ćwiczenie wyzwała napad dusznicy.	
5	Znaczne upośledzenie oddychania przez nos (zupełna niedrożność nosa).	Żadnych ćwiczeń do czasu usunięcia niedrożności (skrzywienie przegrody, polipy obustronne, przerosty małżowiny, duże migdały III-cie).	
6	Niedrożność częściowa nosa.	Częściowe zwolnienie od ćwiczeń, zależnie od stopnia niedrożności. Przeciwwskazane ćwiczenia szybkościowe, ćwiczenia terenowe o charakterze ćwiczeń bojowych oraz ćwiczenia wytrzymałościowe.	Dążyć do usunięcia przyczyny niedrożności: wyrośli adenoidalnych, zapaleń śluzówki jam nosowych i jam bocznych, przerostów muszki, zmian budowy przegrody nosowej it.d.
7	Zwyrodnienie mięśnia sercowego. Niemiarkowość tętna na tle zwyrodnienia mięśnia sercowego.	Żadnych ćwiczeń.	
8	Niewyrównane wady serca lub niewyrównane zmiany mięśnia sercowego.	Żadnych ćwiczeń.	

UWAGA: Tablica niniejsza zawiera tylko najczęstsze i najpoważniejsze stany chorobowe z jakimi lekarz szkolny ma do czynienia,

L. p.	NAZWA CIERPIENIA	WSKAZANIA DO ĆWICZEŃ	U W A G I
9	Niedomykalność zastawki dwudzielnej.	Ćwiczenia lżejsze pobudzające czynności oddechowe w szczególności ćwiczenia tułowia i kończyn, przechadzki z przerwami wypoczynkowymi.	Pod kontrolą lekarską częstości tętna i ogólnej obserwacji. Nie stawać do zawodów. Lżejsze sporty uprawiać niezawodniczo w zależności od wyniku badania czynnościowego krążenia.
	Zwężenie lewego ujścia żylnego.	Żadnych ćwiczeń.	
	Niedomykalność zastawki dwudzielnej i zwężenie lewego ujścia żylnego.	Żadnych ćwiczeń.	
	Niedomykalność zastawek tętnicy głównej.	Ćwiczenia lżejsze j. w. z przerwami wypoczynkowymi.	Pod kontrolą lekarską częstości tętna i stanu ogólnego. Nie stawać do zawodów. Lżejsze sporty uprawiać niezawodniczo w zależności od wyniku badania czynnościowego krążenia.
	Zwężenie ujścia tętnicy głównej.	Żadnych ćwiczeń.	
10	Stany zapalne wsierdzia i osierdzia. Zrosty osierdzia.	Żadnych ćwiczeń.	
11	Serce małe, wiszące. Szmery przypadkowe.	Ćwiczenia lżejsze j. w. z przerwami wypoczynkowymi. Wskazane ćwiczenia szybkościowe: biegi 40 — 50 m, podskoki.	
12	Nadciśnienie samorodne bez powiększenia wymiarów serca.	Unikać ćwiczeń szybkościowych, szczególnie ćwiczeń wzmagających ciśnienie śródpiersiowe; wskazane ćwiczenia trwale nie prowadzące do wzmocnienia ciśnienia śródpiersiowego.	Nie stawać do zawodów. Sporty stosować niezawodniczo.
13	Podciśnienie samorodne bez dolegliwości.	Ćwiczenia zwykłe.	
14	Podciśnienie samorodne z dolegliwościami.	Ćwiczenia lżejsze krótkotrwałe z przerwami wypoczynkowymi.	
15	Podciśnienie sportowców.	Ćwiczenia w zależności od wyników badania czynnościowego krążenia, to znaczy o ile po ćwiczeniu próbnym nie występuje znaczne przyśpieszenie tętna i podwyższenie ciśnienia krwi w stosunku do tych wartości w spokoju.	

L. p.	NAZWA CIERPIENIA	WSKAZANIA DO ĆWICZEŃ	U W A G I
16	Niemiarowość tętna na tle zmęczenia, na tle nerwowym, toksycznym i t. d.	Ćwiczenia zwykłe lub ćwiczenia lżejsze z przerwami wypoczynkowymi i o ile niemiarywość nie powiększa się po ćwiczeniu.	
17	Opadnięcie trzew (żołądka, jelit, nerki).	Ćwiczenia zwykłe bez zwisów i skoków.	Zwrócić szczególną uwagę na ćwiczenia mięśni brzusznych.
18	Schorzenia nerek i miedniczek nerkowych.	Żadnych ćwiczeń.	
19	Białkomocz ortostatyczny.	Ćwiczenia zwykłe lub ćwiczenia lżejsze, nie powiększające lordozy.	Stosować ćwiczenia zwalczające lordozę.
20	Gościec przewlekły pierwotny lub wtórny bez stanów gorączkowych i bez wyraźnych zmian w stawach.	Ćwiczenia lżejsze bez zwisów, skoków i biegów.	Unikać wszelkich ćwiczeń obciążających ciężarem lub wydatnymi ruchami stawy.
21	Stany podgorączkowe niejasnego pochodzenia.	Ćwiczenia łatwe z częstymi przerwami wypoczynkowymi.	Dążyć do wyjaśnienia tych stanów przez badanie jamy ustnej (zębów, dziąseł), jamy nosogardzielowej, przewodu pokarmowego, pęcherza itp.
22	Stan rekonwalescencji po przebytych sprawach zakaźnych.	Zwolnić od ćwiczeń na okres czasu zależny od charakteru przebytego cierpienia.	Przed dopuszczeniem do ćwiczeń poddać badaniu lekarskiemu. Przeprowadzić dokładną kontrolę stanu mięśnia sercowego.
23	Nieznaczne powiększenie tarczycy bez innych objawów.	Nie zwalniać od ćwiczeń.	
24	Powiększenie tarczycy, ze znacznym przyśpieszeniem tętna, żywą pobudliwością naczynio-ruchową bez spadku wagi.	Ćwiczenia lżejsze z częstymi przerwami wypoczynkowymi.	
25	Powiększenie tarczycy z objawami tyreotoksykozy i ze spadkiem wagi.	Żadnych ćwiczeń.	
26	Wól zwykły znacznego stopnia ze skłonnością do powiększania się.	Ćwiczenia lżejsze lub zwolnienie całkowite.	
27	Miesiączka zwykła.	Zwolnić od ćwiczeń powodujących wstrząsy — jak skoki, jazda konna; zwolnić od pływania.	
28	Miesiączka z dolegliwościami.	Zwolnić od ćwiczeń na przeciąg miesiączki.	

SCHORZENIA UKŁADU KOSTNEGO

L. p.	NAZWA CIERPIENIA	WSKAZANIA DO ĆWICZEŃ	U W A G I	
29	Wady rozwojowe.	Przy większych wadach rozwojowych, jak np. zwichnięcie wrodzone w stawach biodrowych — żadnych ćwiczeń, przy mniejszych, jak np. krzywa szyja, porażenie wrodzone kończyny górnej — skierować do decyzji specjalisty.		
30	Sprawy zapalne przewlekłe	Ostre.	Zwolnić od ćwiczeń.	
		Gruźlica.	Zwolnić od ćwiczeń.	Po zupełnym wygojeniu się sprawy ostrożna gimnastyka lecznicza.
		Zapalenie szpiku kostnego.	Zwolnić od ćwiczeń.	
		Zapalenie szpiku kostnego wygojone.	Ćwiczenia lżejsze, zależnie od upośledzenia czynnościowego.	
31	Nowotwory	złośliwe.	Żadnych ćwiczeń.	
		dobrotliwe.	Przeciwwskazania względne, zależne od wielkości i umiejscowienia nowotworu.	
32	Sprawy urazowe.	Przeciwwskazania bezwzględne aż do zupełnego wyleczenia (złamania od 4 — 20 tygodni).	W pewnych przypadkach w okresie zdrowienia gimnastyka lecznicza, masaż.	
33	Oslabienie, mniejsza wytrzymałość aparatu podtrzymującego (wiotkie stawy, plastyczność kośćca itp.).	Przeciwwskazania czasowe do ćwiczeń gimnastycznych zwykłych.	Wskazania do gimnastyki wyrównawczej i leczniczej.	
34	Porażenia, niedowłady w dziedzinie ruchu.	Przeciwwskazania względne do ćwiczeń gimnastycznych zwykłych.	Wskazania do gimnastyki wyrównawczej i leczniczej.	
35	Stany pooperacyjne.	Zwolnić od ćwiczeń do czasu powrotu do normy.		
36	Appendicitis nieoperowany, wrzód żołądka lub dwunastnicy, schorzenia otrzewnej, schorzenia wątroby, schorzenia pęcherzyka żółciowego.	Zwolnić od ćwiczeń.		
37	Appendicitis po operacji z blizną wygojoną.	Zwolnić od ćwiczeń na przeciąg najmniej czterech tygodni.		
38	Przepuklina nieoperowana.	Zwolnić od ćwiczeń.		
39	Przepuklina operowana z blizną wygojoną.	Zwolnić od ćwiczeń na przeciąg najmniej 6 tygodni.		

L. p.	NAZWA CIERPIENIA	WSKAZANIA DO ĆWICZEŃ	U W A G I
40	<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Boczne skrzywienie kręgosłupa — skoliozy</p> <p>I stopnia — to znaczy dające się łatwo wyrównać przy zmianie położenia tułowia — np. w pozycji zgiętej lub wyprostowanej.</p> <p>II stopnia: skrzywienie kręgosłupa także i esowate tylko częściowo dające się wyrównać, bez znacznego zniekształcenia klatki piersiowej.</p> <p>III stopnia: utrwalone skrzywienie kręgosłupa esowate ze znacznym zniekształceniem klatki piersiowej, nie dające się wyrównać.</p>	<p>Ćwiczenia zwykłe.</p> <p>Zwolnić od marszów szybkich i terenowych z obciążeniem, ćwiczeń polowych i bojowych, od skoków, skłonów bocznych, lekkiej atletyki, boksu, piłki nożnej i kolarstwa.</p> <p>Zwolnić od ćwiczeń.</p>	<p>Kontrolować często czy skrzywienie nie postępuje.</p> <p>Wskazane są chody i marsze bez obciążenia, biegi niezawodnicze, zwisy. Zaleca się następujące sporty i gry sportowe: pływanie, łyżwiarstwo, narciarstwo, wioślarstwo, siatkówka i koszykówka. Dążyć do zorganizowania gimnastyki leczniczej. W przypadku uczęszczania na gimnastykę leczniczą — zwolnić od innych ćwiczeń.</p> <p>Gimnastyka lecznicza.</p>
41	<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Przednio-tyłne skrzywienie kręgosłupa: kifozy i lordozy (niezapolne)</p> <p>Dorsum rotundum (kyphosis dorsalis).</p>	<p>Ćwiczenia zwykłe.</p>	<p>Zalecić szczególnie ćwiczenia kształtujące tułowia. (W przypadkach cięższych wskazana gimnastyka lecznicza).</p>
42	<p>Kyphosis juvenilis (choroba Scheuermanna).</p>	<p>Zwolnić od ćwiczeń.</p>	<p>Skierować do specjalisty.</p>
43	<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Stopa płaska</p> <p>I stopnia: stopa płaska statyczna istniejąca tylko w pozycji stojącej, a znikająca w pozycji leżącej.</p> <p>II stopnia: stopa płaska istniejąca i w pozycji leżącej, albo stopa płasko-kośława połączona z chodzeniem na przyśrodkowym brzegu stopy.</p> <p>III stopnia: stopa płaska utrwalona.</p>	<p>Ćwiczenia zwykłe — ograniczyć długie marsze, biegi, skoki.</p> <p>Ograniczyć ćwiczenia połączone z dłuższym stanieniem, marsze, biegi i skoki.</p> <p>Zwolnić od ćwiczeń.</p>	<p>Zalecić chodzenie na palcach, skakankę, ćwiczenia stopy przez chwytanie stopą chusteczki lub piłki, chodzenie na bocznych krawędziach stóp.</p> <p>Skierować do poradni ortopedycznej. Zalecić chodzenie na palcach, skakankę, ćwiczenie stopy przez chwytanie stopą chusteczki lub piłki, chodzenie na bocznych krawędziach stóp.</p> <p>Skierować do leczenia ortopedycznego.</p>
44	<p>Stopa kośława, stopa końska, stopa szpotawa, stopa piętowa.</p>	<p>Zwolnić od ćwiczeń.</p>	<p>Skierować do leczenia ortopedycznego.</p>

L. p.	NAZWA CIERPIENIA	WSKAZANIA DO ĆWICZEŃ	U W A G I
45	Kolana szpotawe — jeżeli odległość między nimi nie przewyższa 10 cm. Kolana koślawe jeżeli odległość między piętami nie przewyższa 6 cm.	Ćwiczenia zwykłe.	
46	Kolana szpotawe — jeżeli odległość między nimi przewyższa 10 cm. Kolana koślawe jeżeli odległość między piętami przewyższa 6 cm.	Zwolnić od ćwiczeń.	Skierować do leczenia ortopedycznego.

SCHORZENIA OCZU

47	Znaczne obustronne niedowidzenie poczynając od liczenia palców z odległości jednego metra aż do 6/24 bystrości wzroku.	Ćwiczenia łatwe.	
48	Znaczna krótkowzroczność (ponad 6 D) jednostronna lub obustronna.	Ćwiczenia łatwe z wyłączeniem większych wysiłków i wstrząsów ciała, jak skoki, gry ruchowe, narciarstwo i t. d.	Krótkowzroczność ponad 6 D wymaga oceny indywidualnej i orzeczenia okulisty.
49	Nadwzroczność.	Nie zwalniać od ćwiczeń.	
50	Zez.	Nie zwalniać od ćwiczeń.	
51	Jaglica.	Nie zwalniać od ćwiczeń.	Przypadki jaglicy sączącej b. zaraźliwej są usuwane ze szkół do czasu zaleczenia.
52	Ostre schorzenia oczu: jęczmyki, gradówki, zapalenie spojówek, porażenie akomodacji po dyfterii, zapalenie rogówki i ciała szklonego, tęczy i t. d.	Zwolnić od ćwiczeń do czasu wyleczenia.	

SCHORZENIA USZU

53	Znaczne, obustronne upośledzenie słuchu (mowa zwykła poniżej 6 m), niezależnie od rodzaju schorzenia.	Zwolnić od ćwiczeń zbiorowych.	
54	Upośledzenie słuchu obustronne (mowa zwykła poczynając od 6 m wzwyż).	Nie zwalniać od ćwiczeń.	
55	Przewlekłe perlakowe zapalenie ucha środkowego.	Zwolnić od ćwiczeń.	

L. p.	NAZWA CIERPIENIA	WSKAZANIA DO ĆWICZEŃ	U W A G I
56	Ubytki błon bębenkowych.	Zwolnić od sportów wodnych.	
57	Zawroty głowy wskutek schorzeń błędnika (schorzenia przemiany materii, zatrucia ogólne, toksyczne lub bakteryjne, perlakowe zapalenie ucha).	Zwolnić od ćwiczeń na przyrządach, ćwiczeń terenowych i sportów wodnych.	
SCHORZENIA UKŁADU NERWOWEGO			
58	Rwa kulszowa (ishias), nerwobóle.	Zwolnić od ćwiczeń.	
59	Płasawica (chorea minor).	Po powrocie dziecka do szkoły zwolnić na przeciąg 4 do 6 tygodni.	
60	Padaczka samoistna (epilepsia genuina).	Zwolnić od ćwiczeń.	
61	Stany przejściowe po dziecięcym porażeniu rdzeniowym (choroba Heine-Medina) i mózgowym.	Zwolnić od ćwiczeń.	Wskazana gimnastyka lecznicza.
62	Nerwice, psychonerwice, typy aspołeczne, tiki.	Nie zwalniać od ćwiczeń.	W razie wątpliwości zasięgnąć opinii specjalisty.
63	Niedorozwój ruchowy (debilitas ruchowa). Zespół atoniczny.	Zwolnić od ćwiczeń.	Gimnastyka w specjalnych zespołach.

Załącznik 2 do instrukcji z dnia 7 grudnia 1938 r.
(Nr II W — 1944/38).

Wzór Nr 1

.....
(nazwa szkoły)

Pan (i) .....
Komendant (ka) hufca szkolnego

Pan (i) .....
nauczyciel (ka) ćwiczeń cielesnych

.....
nazwisko i imię   uczennica kl. ....
                                                                                         uczeń

Karta zdrowia Nr .....

jest zdolny (na) bez zastrzeżeń do ćwiczeń cielesnych

jest zdolny (a) do ćwiczeń cielesnych z zastrzeżeniem

bez .....
(wyszczególnienie, rodzaj ćwiczeń)

jest zwolniony (na) z ćwiczeń cielesnych do dn. ....

jest trwale niezdolny (a) do ćwiczeń cielesnych

(Niepotrzebne skreślić)

Orzeczenie niniejsze jest ważne do dnia następnego badania
.....

Data .....

Lekarz szkolny

Lekarka szkolna

podpis

Załącznik 3 do instrukcji z dnia 7 grudnia 1938 r.
(Nr II W — 1944/38).

Wzór Nr 2

Do Poradni W. F.

W .....
(adres)

Proszę o wydanie orzeczenia o stanie przydatności do ćwiczeń
cielesnych ..... ucznia
(nazwisko i imię) ..... uczennicy
kl. ....
(nazwa szkoły)

Lekarz szkolny

Lekarka szkolna

podpis:

Data:

32.

OKÓLNIK Nr 64

z dnia 26 listopada 1938 r. (BP-25061/38)

w sprawie wynagrodzenia za godziny nadliczbowe dla kierowników szkół ćwiczeń.

(Przedruk z Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 13 z dnia 28 grudnia 1938 r.).

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wyjaśnia, że ust. 4 § 26 rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 10. VIII. 1937 r. o wymiarze godzin nauczania oraz innych zajęć obowiązkowych nauczycieli i kierowników szkół (Dz. Urzęd. Min. W. R. i O. P. Nr 10, poz. 316) jest przepisem szczególnym i nie może ulegać wykładni rozszerzającej. Z powyższego wynika, że przewidziany tym przepisem zakaz zatrudniania w godzinach nadliczbowych odnosi się wyłącznie do kierowników szkół powszechnych i specjalnych, nie może zaś mieć zastosowania do kierowników szkół ćwiczeń, jako nie wymienionych w tym przepisie. W przypadku więc udzielania nauki przez kierownika szkoły ćwiczeń (nauczyciela pełniącego obowiązki kierownika) w wymiarze przekraczającym normy określone § 12 cyt. rozporządzenia, przysługuje mu wynagrodzenie za godziny nadliczbowe.

Dyrektor Biura Personalnego:

(—) *W. Przybyłowicz.*

33.

OKÓLNIK Nr 65

z dnia 28 listopada 1938 r. (BP-6140/38)

w sprawie zawierania umów z nauczycielami szkół zawodowych.

(Przedruk z Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 13 z dnia 28 grudnia 1938 r.).

§ 14 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 10-go sierpnia 1937 r. o wynagrodzeniu opłacanych przez Państwo kontraktowych nauczycieli szkół

państwowych i publicznych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 10, poz. 318) postanawia, żeby z nauczycielami angażowanymi tylko na pierwsze półrocze do szkół zawodowych, w których pierwsze półrocze kończy się w styczniu, zawierać umowy na czas od 1 września do końca lutego, zaś z nauczycielami tych szkół, angażowanymi tylko na drugie półrocze — na czas od 1 lutego do 31 lipca. Zdarzają się jednak przypadki, że nauczyciel, który według pierwotnego projektu miał być zatrudniony tylko przez pierwsze półrocze, zostaje zatrzymany i na drugie półrocze w tej samej szkole, co nastęrcza pytanie, jak należy postąpić w tym przypadku, czy zawrzeć z nim umowę na drugie półrocze, czy też przedłużyć starą, obowiązującą na okres pierwszego półrocza.

Ponieważ zawieranie w tych razach z nauczycielem dwóch umów — na każde półrocze oddzielnie — spowodowałoby wątpliwość co do czasu na jaki każda z nich ma obowiązywać, tudzież trudność w obliczaniu nauczycielowi wynagrodzenia za miesiące wakacyjne, przeto Ministerstwo poleca w tych przypadkach przedłużanie do końca roku szkolnego starej umowy przez dodanie na ostatniej jej stronie (na obydwóch egzemplarzach) następującej klauzuli: „W punkcie 1 niniejszej umowy przesuwana się termin jej wygaśnięcia z dnia 28 lutego 193... r. na dzień 31 sierpnia 193... r. Jednocześnie ustala się wymiar zajęć w II półroczu na . . . . . godziny tygodniowo“.

Klauzula ta winna być stwierdzona podpisem przedstawiciela władzy i nauczyciela oraz zaopatrzona datą i okrągłą pieczęcią.

Jeżeli zaś ze względów programowo-organizacyjnych szkoły wyłoni się w połowie roku konieczność zmiany przydziału godzin na drugie półrocze nauczycielowi, z którym zawarto już umowę na cały rok szkolny, to nie należy wówczas zawierać z nauczycielem nowej umowy, jak to czynią niektóre szkoły, lecz zmianę godzin na drugie półrocze wprowadzić do starej umowy w formie poprawki czerwonym atramentem — na obydwóch egzemplarzach — i poprawkę tę omówić na końcu umowy oraz stwierdzić podpisem przedstawiciela władzy, nauczyciela i zaopatrzyć datą i okrągłą pieczęcią.

Omówienie to winno brzmieć: W punkcie 1 lit. b) niniejszej umowy zmieniono: „. . . . . godzin“ na „. . . . . godzin“.

Dyrektor Biura Personalnego:

(—) *W. Przybyłowicz.*

34.

OKÓLNIK Nr 66

z dnia 28 listopada 1938 r. (BP-25961/38)

w sprawie zatrudniania i zwalniania osób zasłużonych w działalności niepodległościowej.

(Przedruk z Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 13 z dnia 28 grudnia 1938 r.)

I. (1) Ustawa z dnia 2 lipca 1937 r. o zapewnieniu pracy i o zaopatrzeniu uczestników walk o niepodległość Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. Nr 59, poz. 464) w art. 2 stanowi, że osoba odznaczona Krzyżem Niepodległości z Mieczami, Krzyżem Niepodległości lub Medalem Niepodległości oraz osoba nie odznaczona, która udowodni czynny udział w walkach o niepodległość, przy równych kwalifikacjach zawodowych, ma pierwszeństwo przy obsadzaniu stanowisk w urzędach, przedsiębiorstwach i zakładach państwowych i samorządowych oraz w przedsiębiorstwach i zakładach przez Państwo subwencjonowanych lub koncesjonowanych.

(2) Mając na uwadze, że jednym z warunków do uzyskania pracy jest zdatność do niej pod względem stanu zdrowia i fizycznego uzdolnienia i pragnąc uchronić uczestników walk o niepodległość od stawiania im pod tym względem zbyt surowych wymagań, rozporządzenie wykonawcze do powołanej ustawy z dnia 4 stycznia 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 4, poz. 27) zawarło w § 2 postanowienia, iż uczestnika walk o niepodległość uważa się za zdolnego do pracy, jeżeli nie ukończył 65 lat życia i utracił nie więcej niż $66\frac{2}{3}\%$ zdolności zarobkowej.

(3) Norma ta ma w całej pełni zastosowanie przy przyjmowaniu uczestników walk o niepodległość do służby we władzach i urzędach państwowych w charakterze pracowników kontraktowych. Natomiast przy zawiązywaniu z nimi stosunku publiczno-prawnego obowiązują odpowiednie przepisy służbowe. Jednak przy stosowaniu i tych przepisów powinien być zachowany należyty umiar: gdy bowiem chodzi o spowodowane ofiarną walką lub działalnością o odzyskanie niepodległego bytu Państwa niedomagania lub uszczerbek zdrowia mniejszej wagi — nie powinna być przeoczana okoliczność, że tylko niektóre rodzaje służby wymagają szczególnego zwrócenia uwagi na stan zdrowia i pełną sprawność fizyczną kandydata. W ninich rodzajach służby nazbyt rygorystyczne traktowanie kandydatów, o których mowa, nie powinno mieć miejsca.

II. (1) Taż ustawa z dnia 2 lipca 1937 r. zezwala w art. 3 ust. 5 na wypowiedzenie umowy o pracę, zawartej z uczestnikiem walk o niepodległość poza wypadkiem wyżej określonej nie-

zdolności do pracy — tylko z ważnych przyczyn, a w szczególności:

- a) co do pracowników umysłowych tylko z ważnych przyczyn w rozumieniu art. 32, 33, 36 i 37 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 323),
- b) co do robotników tylko z ważnych powodów lub winy w rozumieniu art. 16, 18 i 19 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. o umowie o pracę robotników (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 324).

(2) Z powyższego wynika, że uczestnicy walk o niepodległość, o ile są zatrudnieni w charakterze pracowników kontraktowych, mają zapewnioną należytą ochronę prawa do pracy. Ponieważ jednak Państwo ma szczególny obowiązek zapewnienia pracy i utrzymania wszystkim osobom, które swą ideową działalnością przyczyniły się do odzyskania niepodległości, przeto również i wtedy, gdy stosunek służbowy takich osób ma charakter publiczno-prawny (mianowania stałe lub do odwołania), zwolnienie ich ze służby powinno następować tylko wyjątkowo, z powodów szczególnie ważnych i niewątpliwie stwierdzonych okoliczności.

Mając na uwadze powyższe postanowienia i stosując się do dyrektyw Prezydium Rady Ministrów, Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zarządza, aby władze, urzędy i instytucje podległe Ministerstwu przed zwolnieniem ze służby funkcjonariuszów, posiadających zasługi w działalności niepodległościowej, a pozostających w stosunku służbowym publiczno-prawnym, wyjednywały na zwolnienie uprzednią zgodę Ministerstwa, wyjąwszy przypadki, gdy rozwiązanie stosunku służbowego, nie posiadając charakteru swobodnej decyzji władzy, następuje:

- a) na własną prośbę funkcjonariusza,
- b) na podstawie orzeczenia dyscyplinarne-
go,
- c) na podstawie przepisu, mającego charakter kategori-
cznego nakazu, jak np. stwierdzenie w sposób przepisany trwałej fizycznej lub umysłowej niezdolności do pełnienia służby, ujawnienie okoliczności nie dopuszczających mianowania i t. p.

Dyrektor Biura Personalnego:

(—) W. Przybyłowicz.

35.

Ministerstwo
Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego
Warszawa

Okólnik Nr 2

z dnia 10 stycznia 1939 r. (I R — 8195/38)

**w sprawie ulg w opłatach szkolnych za dzieci
członków Związku Uczestników Strajku Szkol-
nego na Pomorzu.**

Na podstawie decyzji Pana Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 10 stycznia 1939 r. Ministerstwo zarządza, aby dzieci niezamożnych członków „Związku Uczestników Strajku Szkolnego z lat 1906/07 na Pomorzu“ korzystały przy udzielaniu zwolnień od opłat szkolnych z takich samych uprawnień, jakie przysługują dzieciom niezamożnych rodziców, posiadających odznakę „Za walkę o szkołę Polską“ oraz dzieciom niezamożnych, zweryfikowanych członków „Stowarzyszenia b. uczestników strajku szkolnego zachodniej Polski“ (pkt. XI-c okólnika Nr 35 z dnia 14 lipca 1938 r.) o opłatach szkolnych w państwowych szkołach średnich ogólnokształcących, państwowych zakładach kształcenia nauczycieli oraz przy egzaminach nauczycieli szkół powszechnych i pkt. XVI — ust. (3) okólnika Nr 36 z dnia 15 lipca 1938 r. o opłatach szkolnych w szkołach zawodowych.

Dyrektor Departamentu:

(—) **A. Nowak**

Otrzymują:

Kuratoria Okręgów Szkolnych
Urząd Wojew. Śląski Wydz. Ośw. Publ.
Liceum Krzemienieckie.

Kuratorium

Okręgu Szkolnego Pomorskiego
Nr OOR — 3222/39

Toruń, dnia 27 stycznia 1939 r.

**W sprawie ulg w opłatach szkolnych
za dzieci członków Związku Uczestników
Strajku Szkolnego na Pomorzu.**

Inspektoratom Szkolnym oraz Dyrekcjom (Kierownictwom) państwowych szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli oraz szkół zawodowych w Okręgu

powyższe podaję do wiadomości i przestrzegania w ślad za zarządzeniami Kuratorium O. S. Pom. z dnia

29 lipca 1938 r. Nr O — 21281/38 (Dz. Urz. Kuratorium O. S. Pom. z 1938 r. Nr 7/8, poz. 154) i z dnia 28 lipca 1938 r. Nr O — 21410/38 (Dz. Urz. Kuratorium O. S. Pom. z 1938 r., Nr 7/8, poz. 155).

Kurator Okręgu Szkolnego:

(—) **Dr Antoni Ryniewicz**

36.

Ministerstwo
Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego
Nr Szt. — 3910/38

Warszawa, dnia 7 stycznia 1939 r.

**Uczęszczanie młodzieży szkolnej
do kinoteatrów publicznych.**

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego stwierdziło, że młodzież szkolna uczęszcza niejednokrotnie, nawet zbiorowo, do kinoteatrów publicznych bez względu na wiek, dla którego dane filmy są dozwolone. W związku z tym Ministerstwo przypomina, że właściciele kinoteatrów publicznych obowiązani są do ogłaszania w sposób widoczny, od którego wieku poczynając dozwolone jest wyświetlanie poszczególnych filmów dla młodzieży. Gdyby takiego ogłoszenia nie było, a szkoła miała zamiar poprowadzić młodzież na przedstawienie filmu, należy w odpowiedni sposób upewnić się wpierw, czy film jest w ogóle dozwolony dla młodzieży i od jakiej granicy wieku. Wieku tego należy bezwzględnie przestrzegać.

Naczelnik Wydziału:

(—) **F. Dzik**

Otrzymują:

Kuratoria Okręgów Szkolnych
Urząd Wojew. Śląski (Wydz. Ośw. Publ.)
Liceum Krzemienieckie.

Kuratorium

Okręgu Szkolnego Pomorskiego
Nr O — 1015/39

Toruń, dnia 12 stycznia 1939 r.

**Uczęszczanie młodzieży szkolnej
do kinoteatrów publicznych.**

Inspektoratom Szkolnym oraz Dyrekcjom i Kierownictwom wszystkich szkół w Okręgu powyższe podaję do wiadomości i przestrzegania.

Kurator Okręgu Szkolnego:

(—) **Dr Antoni Ryniewicz**

37.

Ministerstwo
Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego
Nr III O — 8192/38

Warszawa, dnia 19 stycznia 1939 r.

**Ulgowe opłaty za egzamin na kierowcę
dla młodzieży szkół zawodowych.**

W uzupełnieniu zarządzenia z dnia 29 października 1938 r. Nr II S — 9633/38 Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wyjaśnia, że ulgowe opłaty za egzaminy na kierowców pojazdów mechanicznych, ustalone we wspomnianym wyżej zarządzeniu, przysługują także młodzieży szkół mechanicznych i specjalności pokrewnej o dwuletnim co najmniej kursie nauki.

Zgodę na powyższe ulgi wyraził Automobilklub Polski w piśmie z dnia 20. X. 1938 r.

Dyrektor Departamentu:

(—) *Jan Firewicz*

Otrzymują:

Kuratoria Okręgów Szkolnych (oprócz Brzeskiego)

Urząd Wojew. Śląski (Wydz. Ośw. Publ.)

Liceum Krzemienieckie

Państw. Wyższa Szkoła Budowy Maszyn i Elektr. im.

H. Wawelberga i S. Rotwanda w Warszawie

Państw. Wyższa Szkoła Budowy Maszyn i Elektr. w

Poznaniu.

Kuratorium

Okręgu Szkolnego Pomorskiego

Nr III — 3066/39

Toruń, dnia 1 lutego 1939 r.

**Ulgowe opłaty za egzamin na kierowcę
dla młodzieży szkół zawodowych.**

Dyrekcjom szkół zawodowych w Okręgu
powyższe podaję do wiadomości.

Kurator Okręgu Szkolnego:

(—) *Dr Antoni Ryniewicz*

38.

**Konkurs na stanowisko kierownika publicznej
szkoły powsz. III st. w Dobrzyniu n/W.**

Kuratorium Okręgu Szkolnego Pomorskiego
ogłasza niniejszym konkurs na stanowisko kie-

rownika publicznej szkoły powszechnej III stopnia w Dobrzyniu n/Wisłą, powiatu lipnowskiego.

Podania należy udokumentowane należy przedkładać Kuratorium w drodze służbowej, w ciągu 4 tygodni od dnia ukazania się niniejszego numeru Dziennika Urzędowego.

(BP — 41668/38).

39.

Rejony wizytacyjne Kierownika Oddziału i instruktorów Oświaty Pozaszkolnej.

Decyzją Pana Kuratora O. S. Pom. z dnia 3 lutego 1939 r. pod opiekę instruktorów o. p. zostały przydzielone następujące obwody szkolne:

I. Krukowski Kazimierz — Kierownik Oddziału O. P.

1. Gdynia
2. Wejherowo
3. Brodnica
4. Lubawa
5. Rypin

II. Bruski Józef — Okręgowy Instruktor O. P.

1. Chojnice
2. Sępólno
3. Tuchola
4. Grudziądz
5. Świecie

III. Leśny Roman — Okręgowy Instruktor O.P.

1. Kościerzyna
2. Kartuzy
3. Tczew
4. Starogard

IV. Kochański Wacław — Okręgowy Instruktor O. P.

1. Bydgoszcz
2. Wyrzysk
3. Włocławek
4. Nieszawa
5. Lipno

V. Bzdęga Stefan — Okręgowy Instruktor O. P.

1. Toruń
2. Wąbrzeźno
3. Chełmno
4. Inowrocław
5. Szubin

40.

Komunikat w sprawie zatwierdzonych książek do użytku szkolnego.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego decyzją Nr II Pr-16782/38 zatwierdziło do użytku szkolnego książkę p. t. „O. Schütze. Mein Lesebuch für die VI Klasse der Volksschulen, Nakł. Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych, Lwów 1938“, jako podręcznik do nauki języka niemieckiego na klasę VI i VII w szkołach powszechnych z niemieckim językiem nauczania. (Nr O-1019/39).

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego pismem z dnia 10 stycznia 1939 r. Nr II Pr — 16781/38 zatwierdziło do użytku szkolnego książkę W. E. Groelowie „Uczę się polskiego“, nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych — Lwów — jako podręcznik dla II klasy szkół powszechnych z niemieckim językiem nauczania. (I — 1478/39).

41.

Komunikat o plakatach informacyjnych Stacji Badania Wędrówek Ptaków.

Stacja Badania Wędrówek Ptaków przy Państwowym Muzeum Zoologicznym rozesłała w najbliższym czasie do wszystkich Kuratoriów i Inspektoratów Szkolnych plakaty informacyjne, podające wskazówki postępowania w przypadkach znalezienia ptaków obrączkowanych, z prośbą o przekazanie tych plakatów szkołom w terenie.

Akcja ta jest przedsięwzięta w porozumieniu i za zgodą Ministerstwa jako dalszy etap zaznajomienia społeczeństwa z pracami Stacji Badania Wędrówek Ptaków, w myśl komunikatu Ministerstwa o współpracy nauczycielstwa ze Stacją Badania Wędrówek Ptaków, umieszczonego w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa W. R. i O. P. z dn. 6 czerwca 1937 r., poz. 186.

Komunikat niniejszy Kuratoria przedrukują w swych Dziennikach Urzędowych.

(Nr II W-10355/38).

42.

Ruch służbowy.

Decyzje Pana Ministra W. R. i O. P.

Przeniesieni:

Błoński Józef, naczelnik wydziału w Kuratorium Okr. Szk. Brzeskiego, na stanowisko równorzędne do Kuratorium Okr. Szk. Pomorskiego z dniem 1. I. 1939 r. (BP-27161/38).

Dr Rakowski Tadeusz, naczelnik wydziału w Kuratorium Okr. Szk. Pomorskiego, na stanowisko kierownika referatu do Zarz. Centr. Min. W. R. i O. P. z dniem 1. I. 1939 r. (BP-27029/38).

Szwed Bolesław, podreferendarz w Kuratorium Okr. Szk. Pomorskiego, na stanowisko równorzędne do Kuratorium Okr. Szk. Warszawskiego, na własną prośbę, z dniem 1 grudnia 1938 r. (BP — 20124/38).

Odwołanie ze stanowiska Przewodniczącego Okręgowej Komisji Dyscyplinarnej dla nauczycieli.

Decyzją Pana Ministra W. R. i O. P. z dnia 23 stycznia 1939 r. Nr BP — 28631/38 p. dr. **Tadeusz Rakowski**, Kierownik Referatu w Zarządzie Centralnym Ministerstwa W. R. i O. P. został odwołany ze stanowiska Przewodniczącego Okręgowej Komisji Dyscyplinarnej przy Kuratorium Okręgu Szkolnego Pomorskiego dla nauczycieli szkół, podległych temuż Kuratorium.

(BP — 3253/39).

Powołanie na stanowisko Przewodniczącego Okręgowej Komisji Dyscyplinarnej dla nauczycieli.

Decyzją Pana Ministra W. R. i O. P. z dnia 23 stycznia 1939 r. Nr BP — 28631/38 p. **Józef Błoński**, Naczelnik Wydziału Kuratorium O. S. Pom. został powołany na stanowisko Przewodniczącego Okręgowej Komisji Dyscyplinarnej przy Kuratorium Okr. Szk. Pom. dla nauczycieli szkół, podległych temuż Kuratorium.

(BP — 3253/39).

Decyzje Pana Kuratora O. S. Pom.

Przydzielenia do pracy w administracji szkolnej:

Decyzją Pana Kuratora O. S. Pom. przydzieleni zostali do administracji szkolnej w Kuratorium Okręgu Szkolnego Pomorskiego w charakterze okręgowych instruktorów oświaty pozaszkolnej z dniem 1 lutego 1939 r.:

1. **Bzdęga Stefan**, naucz. I Państw. Liceum i Gimnazjum im. M. Kopernika — Filia w Toruniu.

2. **Kochański Wacław**, nauczyciel Publ. Szk. Powsz. stopnia III Nr 1 w Toruniu.

Mianowani:

Brach Eugeniusz, nauczyciel p. o. kierownika publ. szkoły powsz. st. III Nr 7 w Gdyni — z dniem 1 lutego 1939 r. w drodze konkursu kierownikiem publ. szkoły powsz. st. III Nr 7 w Gdyni. (BP — 42694/38).

Brzeskwiniowicz Felicjan, kontraktowy nauczyciel Państw. Szkoły Przemysłowej w Bydgoszczy — z dniem 1 lutego 1939 r. nauczycielem Państwowej Szkoły Przemysłowej w Bydgoszczy. (BP — 2992/39).

Kessel Józef, nauczyciel p. o. kierownika publ. szkoły powsz. st. III w Świdziebni, pow. rypińskiego — z dniem 1 lutego 1939 r. w drodze konkursu kierownikiem publ. szkoły powsz. st. III w Świdziebni, pow. rypińskiego. (BP — 34780/38).

Raatz Bronisław, nauczyciel p. o. kierownika publ. szkoły powsz. st. III Nr 13 w Gdyni — z dniem 1 lutego 1939 r. w drodze konkursu kierownikiem publ. szkoły powsz. st. III Nr 13 w Gdyni. (BP — 42693/38).

Przeniesieni:

Górski Konrad, naucz. Państw. Liceum i Gimnazjum w Starogardzie, z dniem 1 lutego 1939 r. na stanowisko naucz. do I Państw. Liceum i Gimnazjum Męskiego im. M. Kopernika — Filia w Toruniu. (BP — 278/39).

Jarczewski Witalis, naucz. publ. szkoły pow. II st. w Przodkowie, pow. kartuskiego, z dniem 16 stycznia 1939 r. na stanowisko naucz. do publ. szkoły powsz. I st. w Jeżewicach, pow. szubińskiego. (BP — 41900/38).

Jurkowski Zygmunt, naucz. Państw. Seminarium Naucz. Męsk. w Bydgoszczy z dniem 1 września 1938 r. na stanowisko naucz. do Państw. Liceum Pedagogicznego w Bydgoszczy. (BP — 1249/39).

Kaja Florian, naucz. szkoły ćwiczeń przy Państw. Seminarium Naucz. Męsk. w Bydgoszczy z dniem 1 września 1938 r. na stanowisko naucz. do szkoły ćwiczeń przy Państw. Liceum Pedagogicznym w Bydgoszczy. (BP — 1241/39).

Kazała Franciszek, naucz. Państw. Semin. Naucz. Męskiego w Bydgoszczy, z dniem 1 września 1938 r. na stanowisko naucz. do Państw. Liceum Pedagog. w Bydgoszczy. (BP — 1246/39).

Kochański Wacław, naucz. publ. szkoły pow. III st. Nr 1 im. Dąbrowskiego w Bydgoszczy z dniem 1 lutego 1939 r. na stanowisko naucz. do publ. szkoły powsz. III st. Nr 1 w Toruniu. (BP — 41890/39).

Korzeniewska Halina, naucz. szkoły ćwiczeń przy Państw. Seminarium Naucz. Męsk. w Bydgoszczy, z dniem 1 września 1938 r. na stanowisko naucz. do szkoły ćwiczeń przy Państw. Liceum Pedagog. w Bydgoszczy. (BP — 1242/39).

Krzywkówna Franciszka, naucz. szkoły ćwiczeń przy Państw. Seminarium Naucz. Męsk. w Bydgoszczy, z dniem 1 września 1938 r. na stanowisko naucz. do szkoły ćwiczeń przy Państw. Liceum Pedagog. w Bydgoszczy. (BP—1245/39).

Łanoszka Władysław, naucz. i p. o. dyrektora Państw. Seminarium Naucz. Męsk. w Bydgoszczy, z dniem 1 września 1938 r. na stanowisko nauczyciela p. o. dyrektora Państw. Liceum Pedagogicznego w Bydgoszczy. (BP — 1243/39).

Małecki Feliks, naucz. Państw. Seminarium Naucz. Męskim w Bydgoszczy, z dniem 1 września 1938 r. na stanowisko naucz. do Państw. Liceum Pedagog. w Bydgoszczy. (BP — 1247/39).

Pastwa Jan, naucz. Państw. Seminarium Naucz. Męsk. w Bydgoszczy, p. o. naucz. w Polskim Gimnazjum w Gdańsku, z dniem 1 września 1938 r. na stanowisko naucz. do Państw. Liceum Pedagogicznego w Bydgoszczy i p. o. naucz. w Polskim Gimn. w Gdańsku. (BP — 1702/39).

Stępniewski Kazimierz, naucz. Państw. Semin. Naucz. Męsk. w Bydgoszczy, na stanowisko naucz. do Państw. Liceum Pedagog. w Bydgoszczy. (BP — 1248/39).

Wandycz Wiktor, naucz. Państw. Liceum Pedagog. w Inowrocławiu, z dniem 1 stycznia 1939 r. na stanowisko naucz. VIII Państw. Liceum i Gimn. im. A. Witkowskiego w Krakowie, z jednoczesnym przydziałem do Inspektoratu Szkolnego w Krakowie w charakterze p. o. instruktora oświaty pozaszkolnej. (BP — 41894/38).

Wrzoś Kazimierz, naucz. Państw. Seminarium Naucz. Męsk. w Bydgoszczy, z dniem 1-go września 1938 r. na stanowisko naucz. Państw. Liceum Pedagog. w Bydgoszczy. (BP—1244/39).

Przeniesieni w stan spoczynku:

Bordun Natalia, naucz. publ. szkoły powsz. w Toruniu, z dniem 28 lutego 1939 r. (BP — 3020/39).

Cieślak Stanisław, kierownik publ. szkoły powsz. w Brzeziu, pow. włocławskiego, z dniem 28 lutego 1939 r. (BP — 782/39).

Netka Bolesław, naucz. publ. szkoły powsz. w Klukowie, pow. kartuskiego, z dniem 28 lutego 1939 r. (BP — 3113/39).

Niklewska Anna, naucz. publ. szkoły powsz. w Iwcu, pow. tucholskiego, z dniem 28 lutego 1939 r. (BP — 189/39).

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA

43.

Komunikat w sprawie książek dla dzieci, które witały Pana Marszałka Śmigłego-Rydza na Zlocie Młodzieży szkół powszechnych w Toruniu.

Kuratorium otrzymało z Generalnego Inspektoratu Sił Zbrojnych dwadzieścia kilka pięknych książek (Edmund Oppmann „Wodzowie Polski“ i Z. Zawiszanka „Świt Wielkiego Dnia“) jako upominki dla dzieci, które w dniu 19 czerwca ubiegłego roku podczas Zlotu Młodzieży szkół powszechnych w Toruniu bądź miały zaszczyt przemawiać w imieniu swoich szkół do Pana Marszałka Śmigłego-Rydza, bądź też ofiarować Mu kwiaty.

Każda z książek zawiera osobne pismo skierowane do ucznia (uczennicy) podkreślające, iż książka jest ofiarowana z polecenia Pana Marszałka Polski Edwarda Śmigłego-Rydza.

Książki będą stanowiły dla dzieci wyróżnionych najcenniejszą pamiątkę niezapomnianych wielkich dni czerwcowych. (Nr O-3995/39).

44.

Komunikat w sprawie czasopisma „Pedagogium“

Wyszedł już drugi zeszyt „Pedagogium“.

Treść numeru:

dr Jan Schwarz: Czy cechy dobrego nauczyciela są wykształcalne?

Stanisław Nowaczyk: Rola nauczycielstwa w naukowym organizowaniu pracy szkolnej.

Program Państwowego Pedagogium w Toruniu — ciąg dalszy (sadownictwo i pszczelnictwo, historia wychowania, historia, nauki społeczno-gospodarcze, program gospodarstwa domowego i wiedza wojskowa).

Kronika — VI Międzynarodowa Konferencja Wychowania Publicznego w Genewie.

Książki i czasopisma — M. Grzegorzewska: Znaczenie wychowawcze osobowości nauczyciela. St. Baley: Psychologia wychowawcza w zarysie. dr. M. Papierman: 130 lat nowoczesnej szkoły. J. Milenkiewicz: Zasady organizacji samokształcenia nauczyciela.

Trzeci zeszyt, zamykający tom pierwszy, ukaże się w pierwszych dniach września b. r. Należność za prenumeratę należy wpłacić do Administracji Dziennika Urzędowego Kuratorium O. S. Pomorskiego Nr 203.100, zaznaczając na odwrotnej stronie czeku P. K. O.: opłata za prenumeratę czasopisma „Pedagogium“.

Prenumerata zwyczajna wynosi 3.— zł rocznie, dla abonentów Dziennika Urzędowego Kuratorium O. S. Pom. tylko 1.— zł rocznie.

45.

WYKAZ DZIEŁ

nabytych przez Okręgową Bibliotekę Pedagogiczną
Kuratorium O. S. Pom.

Pedagogika, psychologia pedagogiczna, metodyki przedmiotów, administracja szkolna.

Ach N. Über den Willensakt und das Temperament. Leipzig 1910 s. 324	1105
Adler A. Über den nervösen Charakter. München 1928 s. 220	4294
— Schwer erziehbare Kinder. Dresden (1927) s. 40	876
Ajdkiewicz K. Logiczne podstawy nauczania. W-wa 1938 s. 79	4243
Allers R. Das Werden der sittlichen Person. Freiburg 1935 s. XX, 316	1184
Arkuszy obserwacyjny opracowany przez sekcję psychologów szkolnych. W-wa 1931 s. 23	865
Artwiński E. O chorobach nerwowych wieku dziecięcego. Lw. 1928 s. 45	988
Baley S. Psychologia wychowawcza w zarysie. Lw. (b. r.) s. 686	1167
— Zarys psychologii w związku z rozwojem psychiki dziecka. L. (b. r.) s. 424	835
Banach T., Greb K., Litwin A. Czasopisma dziecięce Z. N. P. w szkole powszechnej. W-wa 1938 s. 123	1181
Baranowski M. Pedagogika. W-wa 1925 s. 131	1228
Barker E. Charakter narodowy i kształtujące go czynniki. W-wa 1933 s. 460	655
Barycz H. Z dziejów walki o autonomię Uniwersytetu Krakowskiego w latach 1820 — 1826. W-wa 1937 s. 16	4222
Batawia S., Budkiewicz J., Skrzywan-Żebrowska M. Badania nad nieletnimi przestępcami. W-wa 1929 s. 154	693
Benni T. Czytanie z ust dla głuchoniemych w wieku późniejszym w świetle psychologii i fizjologii mowy. W-wa 1927 s. 28	1204
Berger E. Anschauliche Wetterkunde. Leipzig (b. r.) s. 48	1032
Biegeleisen B. Wskazówki do prowadzenia karty indywidualności w szkołach powszechnych. Kraków 1932 s. 49	1039
Bizoń F. Wychowawczy ideał Cycerona. Katowice 1938 s. 35	1250
Błachowski S. Psychologia a wybór zawodu. Pozn. 1925 s. 41	595
Blaustein L. Przedstawienia imaginatywne. Studium z pogranicza psychologii i estetyki. Lw. 1930 s. 53	995

- Boczar J.** Metodyka nauczania religii katolickiej dla użytku seminariów nauczycielskich. Pozn. 1930 s. 101 998
- Bogdanowicz J.** Cechy biologiczne wieku dojrzewania. Lw. (b. r.) s. 78 874
— Zarys rozwoju fizycznego dziecka. W-wa 1930 s. 84 679
- Bojarski W.** Wiadomości z nauki o wychowaniu. Lw. 1920 s. 77 915
- Berner A.** Drastische Umweltendung. Leipzig (b. r.) s. 48 1033
- Borowska-Skrzywanowa W., Gorjaczkowski Wł., Zaykowski W.** Praca w ogrodzie szkolnym. W-wa 1936 s. 19 620
- Borowski Wł.** Wychowanie narodowe. W-wa 1922 s. VIII, 9 — 300 1185
— Wykład psychologii ogólnej w zastosowaniu do wychowania. W-wa 1921 cz. I—II s. 178, 177 1225
- Bovet P.** Psychanaliza a wychowanie. W-wa (1927) s. 65 598
- Broniewiczowa W.** Wskazówki metodyczne dla nauczycielek robót ręcznych. W-wa 1920 s. 46 898
- Buckingham Burdette R.** Praca badawcza na terenie szkoły. Lw. 1931 s. 379 838
- Bykowski L., Jaxa.** Badania eksperymentalne nad znaczeniem współzawodnictwa. W-wa 1923 s. 79 4240
— Podręcznik do zajęć praktycznych z dziedziny psychologii. Lw. 1925 s. 90 1192
- Bystrzeń J.** Uspołecznienie szkoły. W-wa (1933) s. 105 1237
- Bzowski J., Janota.** Szkoła i rodzina. Lw. 1930 s. 36 746
- Chałasiński J.** Wychowanie w domu obcym jako instytucja społeczna. Pozn. 1928 s. XVI, 224 4260
- Chmaj L.** Kierunki i prądy pedagogiki współczesnej. W-wa 1938 s. 752 843
— Teoria pedagogiczna psychologii indywidualnej. (Rzecz o A. Adlrerze). Kraków 1930 s. 48 4220
- Chmielewski K.** Pokłosie belferki. (W-wa b. r.) s. 157 1138
- Chodak E.** Dydaktyka i metodyka języka polskiego. W-wa 1930 s. 179 853
— Psychologia a nauka o wychowaniu. Częstochowa 1933 s. 314 1118
- Cieszyński K.** Higiena noworodka i niemowlęcia. W-wa 1938 s. 80 1208
- Claparède Ed.** Szkoła na miarę. W-wa 1928 s. 37 908
- Dąbrowski Ed.** Poradnik dla gimnazjów kupieckich. W-wa 1935 s. 89 875
- Dąbrowski P.** Punktowanie jako metoda badania zmęczenia umysłowego. Lw. 1925 s. 126 4202
- Danysz A.** Studia z dziejów wychowania w Polsce. Kraków 1921 s. 278 1202
- Dawid J.** Inteligencja, wola i zdolność do pracy. W-wa 1927 s. 583 193
- Dryjski A.** Zagadnienie seksualizmu dziecka i młodzieży szkolnej. W-wa 1934 s. 456 855
- Drzewiecki K.** Zarys metodyki jęz. polskiego. W-wa (b. r.) s. 170 1180
- Dubrawski F.** Introligatorstwo w szkole. Podręcznik metodyczno-praktyczny. Lw. 1934 s. VIII, 80 1199
- Dyakowski B.** Zarys metodyki niższego kursu nauki o przyrodzie. Lw. 1923 s. 104 1226
- Dybowski W.** Fizjologiczne podstawy wychowania. W-wa 1935 s. 134 4292
- Dymek L.** Psychologia postaci jako podstawa nowoczesnej pedagogiki. W-wa (b. r.) s. 65—82 4232
L'enseignement des langues anciennes. Genève 1938 s. 148 1213
Die Erfahrungen der Mittelschule mit der Volksschulreform. Wien 1925 s. 227 1178
- Foerster F.** Weltkrise und Seelenkrise. Berlin 1932 s. 117 4344
- Freud Z.** Trzy rozprawy z teorii seksualnej. Lipsk 1924 s. 216 864
- Freylichówna I.** Ideał wychowawczy szlachty polskiej w XVI i początku XVII w. W-wa 1938 s. 191 4295
- Fuxioch K.** Das Soziologische im Spiel des Kindes. Leipzig 1930 s. VII, 90 1084
- Gądzikiewicz W.** Metodyka badań higienicznych. Lw. 1925 s. V, 310 4283
- Gass K.** Metodik des Physikunterrichts an höheren Lehranstalten. Frankfurt 1928 s. X, 214 1114
- Gebert B.** Jak uczyć historii w szkole powszechnej. Lw. 1927 s. 39 1137
- Germanówna M.** Ćwiczenia cielesne w szkole powszechnej. Lw. 1926 cz. I s. 122 1010
- Gnoińska H.** Obchody, uroczystości i inne fragmenty z życia szkolnego cz. I. W-wa 1934 s. 132 860
- Górzyński S.** O ideał wychowania społecznego młodego pokolenia. Piotrków 1928 s. 40 4302
- Gottlieb W.** Socjologiczne podstawy wychowania. W-wa 1934 s. 19 1216
- Grodecka K.** Wskazówki do elementarza kartkowego. W-wa 1923 s. 40 951
- Grzegorzewska M.** Szkolnictwo specjalne. W-wa 1928 s. 24 4168
- Gulińska Z.** Grundtwig, wychowawca narodu duńskiego. W-wa 1927 s. 31 932
- Hamaide A.** Metoda Decroly. W-wa 1926 s. 196 1125
- Heilpern M.** Zasady dydaktyki w zastosowaniu do zadań kursów uzupełniających dla praktykantów zawodowych. W-wa (1919) s. 131 680
- Herbart J. F.** Pedagogika ogólna wywiedziona z celu wychowania. W-wa 1912 s. 251 1187
- Hessen S.** Szkoła powszechna. W-wa 1938 s. 31 4171
— Podstawy pedagogiki. W-wa 1931 s. 430 859
- Hetzer H.** Błędy wychowawcze. Lw. 1928 s. 96 605
- Hierta-Retzius A.** Pracownie dla dzieci. W-wa 1906 s. X, 118 4280
- Hoeffler A.** Zasady psychologii. Lw. 1927 s. VI, 184 1150
- Hornowska M.** Samowiedza i samowychowanie. W-wa (b. r.) s. 48 4347
- Horoszkiewiczówna W.** O potrzebie idei przewodniej w życiu młodzieży. 1935 s. 14 1013

- Jabczyński M.** Dziesięć lat szkoły powszechnej w poznańskim okręgu szkolnym. Pozn. 1929 s. VIII, 164 1201, 1094
- Jakóbiec J.** Przewodnik i wzory metodyczne do nauki jęz. niemieckiego. Lw. 1929 s. 92 1179
- Jędrzejewski K.** Podstawy wychowania państwowego. Płock (b. r.) s. 19 1080
- Inscenizacje, wierszyki i piosenki okolicznościowe w przedszkolu. W-wa 1937 s. 95 1079
- Instrukcja dotycząca planów godzin i programów nauki w publicznych szkołach powszechnych w r. szk. 1935/36. Lw. 1935 s. 95 1030
- Joteyko J.** Poziom inteligencji uczniów gimnazjum niższego. Lw. 1922 s. 78 1186
- Znużenie. W-wa 1932 s. VII, 276 4345
- Die Jugendlichen und ihre Erzieher. Langesalza 1929.—30 s. 48, 49 900
- Kaczorowski S.** Logika tradycyjna. Lw. 1938 s. 24 935
- Karbowiak A.** Dzieje wychowania i szkół w Polsce w wiekach średnich. Petersburg 1898 s. VIII, 339 1200
- Karłowska Z.** Wychowawcze wartości teatru szkolnego. Pozn. 1937 s. 85 1092, 4132
- Karpowicz S.** Indywidualność i jej kształcenie. W-wa 1912 s. 56 889
- Kien H.** Ćwiczenia stylistyczne w szkole powszechnej. Poznań 1938 s. 310 1259
- Kierski F.** Jan Henryk Pestalozzi. W-wa 1927 T. 1—3, s. 163, 168, 142 1159
- Kiken I.** Badania eksperymentalne nad ortografią. W-wa 1935 s. 68 1165
- Klar A.** Oglądanie obrazów i omawianie ich treści w szkole powszechnej. Lw. 1935 s. 27 1050
- Klemensiewicz Z.** Dydaktyka nauki o języku ojczystym. Lw. 1929 s. 163 1158
- Poradnik dla nauczyciela do podręcznika „Język polski” dla I klasy gimn. Lw. 1933 s. 24 919
- Klemensiewicz Z., Majewiczówna M., Lehr-Spławiński T.** Gramatyka polska w szkole powszechnej. Lw. 1931 s. VIII, 268 688
- Knot A.** Dzieje szkolnictwa wojskowego w Polsce. Lw. 1938 s. 122 640
- Kocot Stan.** Wycieczki uczniowskie do przedsiębiorstw handlowych. W-wa 1936 s. 23 991
- Kołaczkowski S.** Kryzys studiów uniwersyteckich i próby rozwiązania kolizyj. W-wa 1937 s. 13 4258
- Trzeci kongres pedagogiczny Z. N. P. we Lwowie 1933 r. W-wa 1934 s. 412 770
- Korbel S.** Dydaktyka stenografii. Kraków 1936 s. 24 4212
- Korczak J.** O gazetce szkolnej. W-wa 1921 s. 22 936
- Korytowska M.** Krzywda dziecka. Pozn. 1937 s. 69 4317
- Kot S.** Historia wychowania. Lw. 1934 T. I—II s. 407, 378 4273
- Reforma szkolna Stanisława Konarskiego. Kraków 1923 s. 40 937
- Kotula O., Tłuczek P.** Podręczny poradnik dla kierowników i nauczycieli szkół powszechnych. Łódź (1936) s. 672 4006
- Kowalenko W.** Jak urządzać wystawy szkolne w dziedzinie spraw morskich i kolonialnych. W-wa 1937 s. 31 918
- Krawczykowski F.** Ćwiczenia cielesne dziesięciminutowe i śródlekyjne w szkole powszechnej. W-wa 1934 s. 109 1179
- Przez ćwiczenia cielesne do zdrowia ciała i duszy. W-wa 1935 s. 89 846
- Kreutz M.** Rozwój psychiczny młodzieży. Lw. 1936 s. 75 985
- Króliński K.** Polska literatura dla dzieci i młodzieży. Zarys historyczny. Lw. 1927 s. 1927 s. IV, 268 4325
- Krzeszkiewicz S.** Metodyka nauki religii. Pozn. 1926 s. 102 1000
- Kuchta J.** Problemy pedagogiczne. Lw. 1937 s. 15 4225
- Kuczewski L.** Doksztalająca szkoła zawodowa. Wilno 1921 s. IV, 80 892
- Kumaniecki W.** Wychowanie państwowo-obywatelskie. Kraków 1932 s. 15 1054
- Wyższe Kursy Nauczycielskie. Zakres wymagań przy egzaminach wstępnych i eksternów. Lw. 1937 s. 57 4226
- Kuznowicz M.** Wytyczne drogi pracy nad polską młodzieżą rękodzielniczą i przemysłową. (Kielce) 1918 s. 16 4198
- Kwieciński Z.** Samorodny teatr w szkole. W-wa 1933 s. 101 1163
- Lempicki S.** Działalność Jana Zamoyskiego na polu szkolnictwa. 1573—1605. Kraków 1922 s. 293 694
- Lempicki Z.** Polska i polskość w nauczaniu polskiego. Kraków 1930 s. 29 4235
- Lempicki S.** Polskie tradycje wychowawcze. W-wa 1936 s. 61 4211
- Lewicki W., Zaklika Z.** Kancelaria szkolna. Lw. 1930 s. 279 1107
- Librachowa M., Studencki S.** Dziecko wsi polskiej. W-wa 1934 cz. I—II s. 302 1144
- Librachowa M.** Nauki pedagogiczne. W-wa (b. r.) s. 64 1046
- Psychologia pedagogiczna. W-wa (1933) s. 263 1162
- Lipski J.** Materiały do dziejów szkolnictwa polskiego. Kraków 1923 s. IX, 163. 1214
- Lisowski St.** Współpraca szkoły z domem. W-wa 1935 s. 43 1164
- Lombroso P.** Życie dzieci. W-wa 1904 s. 185 1132
- Mac Dougall W.** Psychologia grupy. Lw. 1930 s. 490 494
- Marciszewska-Posadzowa S.** O nauczaniu religii. Pozn. 1921 s. 155 849
- Maricius Szymon z Pilzna.** O szkołach czyli akademiach (1551). Kraków 1925 s. 226 568
- Materiały do organizacji szkolnictwa zawodowego. W-wa (b. r.) s. 1076 587
- Metodyka wycieczek krajoznawczych. W-wa 1919 s. 178 833

Michałowska J. Oblicze nowych programów. W-wa (1925) s. 52	877	T. 3-ci s. 90	957
Mścisz M. Zarys metodyki geografii. W-wa 1928 s. VII, 190	1193	Poradnik do organizacji pracowni kupieckiej w szkole przysposobienia kupieckiego I stopnia. Lw. 1937 s. 23	956
Mysłakowski Z. Rodzina wiejska jako środowisko wychowawcze. W-wa 1931 s. XV, 362	4296	Posadzy L. Poglądy pedagogiczne Adama Mickiewicza. Pozn. (1938) s. 383	1240
Namysłowski B., Udziela S. Podręcznik metodyczny do nauki botaniki. Lw. 1924 s. 110	941	Prang. Metoda Pranga wychowania artystycznego w szkołach początkowych. W-wa 1920 s. 166	1197
Nawroczyński B. Program szkolny. W-wa 1938 s. 32	4172	Pierwiastkowe przepisy pedagogiczne Komisji Edukacji Narodowej. Lublin 1923 s. 184	856
— Uczeń i klasa. Lw. 1931 s. 392	857	1146 Społeczne przyczyny powodzeń i niepowodzeń szkolnych. W-wa 1937 s. 504	4275
— Zasady nauczania. Lw. 1931 s. 438	1146	Radlińska H. Kołataj jako wychowawca. W-wa (1912) s. 28	4216
Neapolitański S. Zarys dydaktyki matematyki dla nauczycieli szkół powszechnych i średnich. W-wa 1929 s. 159	1166	Radwan W. Postulaty w sprawie ustroju szkolnictwa w Rzeczypospolitej Polskiej. W-wa 1925 s. 157	1212
Neuhoffer R. Stredni skolstri v prvych deseti letech Ceskoslovenske republiky po stronce organizacni. Praha 1928 s. 180	1157	Ravizza A. Moi złodziejaskowie. W-wa (b. r.) s. 54	931
Niewiadomska H. Broń się prawdo! O „Buncie młodzieży” Lindseya. Kielce 1933 s. 150	691	Rogowska-Falska M. Zakład wychowawczy „Nasz Dom”. W-wa 1928 s. 100	905
Nowicki Z. Kartki z dziejów ruchu nauczycielskiego w Polsce. W-wa 1937 s. 107	870	Rondthaler A. Osiedla szkolne w Polsce. W-wa 1933 s. 87	1127
Obiezierska H. Ochrona przyrody w pracy nauczyciela. Wilno 1937 s. 32	4242	Rowid H. Środowisko i jego funkcja wychowawcza w związku z programem nauki. W-wa 1936 s. 88	1129
Okrzański K. Materiały wychowania obywatelsko-państwowego. Kraków 1932 s. 102	4348	— System daltoński w szkole powszechnej. W-wa (1929) s. 99	1215
O stanowisko zawodu nauczycielskiego w Polsce. (W-wa 1935) s. 110	4304	862 Rudawski L. Zarys metodyki zajęć rękodzielniczych. Pozn. 1938 s. 363	1239
Osterloff W. Wychowanie obywatelskie i oświata powszechna. W-wa (b. r.) s. V, 136	862	589 Rytłowa J. Ćwiczenia słownikowe w szkole powszechnej. W-wa 1938 s. 132	1182
Ostrowski A. Zbiór przepisów o szkolnictwie akademickim. Lw. 1938 s. 366	589	629 Samorząd uczniowski w praktyce szkolnej. Chorzów 1937 s. 52	4150
Ostrowski J. Realizacja wychowania obywatelskiego w szkole. W-wa 1938 s. 89	629	1160 Scharrelmann H. Erlebte Pädagogik. Hamburg 1912 s. 405	1131
Patri A. Nauczyciel w wielkim mieście. W-wa 1933 s. 193	1160	1139 Ściesiński J. Wychowanie państwowe w świetle zasad nauki katolickiej. Włocławek 1935 s. 64	4192
Payot J. Wyrabianie charakteru podstawą moralności. W-wa (1911) s. 289	1139	4297 — Zagadnienie wychowania. Włocławek 1931 s. 14	4063
Pestalozzi J. Jak Gertruda uczy swoje dzieci. (Kraków) 1938 s. 241	4297	Serafin T. Władze szkolne w latach 1917/18 — 1937/38. Zbiór ustaw, dekretów, rozporządzeń. W-wa 1938 s. 256	4089
— Matka i dziecko. (Kraków) 1938 s. 121	4263	839 Sinko T. Realizacja programu nauki jęz. łacińskiego w I kl. gimn. Lw. 1935 s. 31	933
Petrow D., Petrowowa I. Wskazówki metodyczne i szkice lekcji z geografii, łącznie z nauką o przyrodzie dla kl. III szkoły powszechnej. Lw. 1936 s. IV, 69	871	— Realizacja programu nauki jęz. łacińskiego w III kl. gimn. na podstawie podręcznika pod tyt. „Vir bonus”. Lw. 1935 s. 23	909
Piaget J. Jak sobie dziecko świat przedstawia. Lw. (b. r.) s. 424	839	— Realizacja programu nauki jęz. łacińskiego w II kl. gimn. na podstawie podręcznika p.t. „Tirocinium Publii”. Lw. 1935 s. 39	911
Pietrusiewicz S. Naukowa organizacja w zastosowaniu do pracy w klasach starszych. W-wa 1934 s. 63	1247	1196 Śliwiński F. Jaką wybrać szkołę. Praktyczne informacje dla rodziców i młodzieży. Lw. 1937 s. 79	883
Pietrzykowski P. Nauczanie robót z metalu. W-wa 1929 s. 120	4281	1170 — Organizacja szkolnictwa w Polsce współczesnej. Podręcznik dla kandydatów do zaw. naucz. Lw. 1932 s. 208	1103
Piramowicz G. Powinności nauczyciela. Lw. 1930 s. 93	1196	— Wskazania wychowawcze zawarte w rozporządzeniach i okólnikach Min. W. R. i O. P. Łódź (1935) s. 166	854
Pohoska H. Dydaktyka historii. W-wa 1937 s. 468	4267		
— Historia w szkole powszechnej. W-wa 1933 s. 174	1170		
Policht H. Interpretowanie obrazów w nauce szkolnej. Kraków 1926 s. 29	4228		
— Nauka rysunku. Kraków 1933 s. 172, 207, cz. I—II	704		
Poradnik dla gimnazjów kupieckich. Lw. 1937			

- Sniadecki J.** O fizycznym wychowaniu dzieci. W-wa 1920 s. 146 1135
- Sobolski K.** Problem kształcenia nauczycielstwa szkół powszechnych. Pszczyna 1937 s. 47 4130
- Sośnicki K.** Zarys dydaktyki. Podręcznik dla użytku seminariów nauczycielskich i nauczycieli. Lw. 1925 s. 159 867
- Stattlerówna H.** Z doświadczeń metodyki rachunków. W-wa 1936 s. 147 705
- Sterling W.** Dziecko histeryczne. W-wa 1933 s. 32 992
— Dziecko psychopatyczne. W-wa 1933 s. 20 993
- Stypiński J., Marszałek S.** Prawo nauczyciela polskiego. W-wa 1929 s. 314 4223
- Szuman S.** Rozwój pytań dziecka. W-wa 1939 s. 392 1234
- Szuman S., Brzywczy K.** Rozwój kolorystyki w sztuce dziecka. (Kraków) 1938 s. 80 1221
- Tańska M.** Metodyka religii i pogadanek religijnych. W-wa (1919) s. 72 987
— Zabawy rytmiczne bez muzyki. W-wa 1934 s. 82 850
- Taras L.** Pragmatyka nauczycielska. Lw. 1937 s. 174 603
- Taubenszlag R.** System Daltoński. Rekonstrukcja planu. W-wa 1930 s. 31 4238
- Thuczek P.** Kancelaria publicznej szkoły powszechnej. W-wa 1928 s. 98 863
- Travail et congés scolaires. Genève 1933 s. 134 1224
- Tync S.** Nauka moralna w szkołach Komisji Edukacji Narodowej. Kraków 1922 s. 307 695
- Nasza walka o szkołę polską. 1901 — 1917. Lw. 1932 s. 481 1217
- Wasilkowska-Krukowska H.** Wychowanie fizyczne i sporty w wieku dziecięcym od niemowlęstwa do 14 lat. Lw. (b. r.) s. 110 983
- Wędrowski K., Śliwowska H.** Ogrody jordanowskie. W-wa 1937 s. 289 590
- Wiwczaruk A., Kasprowicz A.** Praca w klasie czwartej szkoły powszechnej. W-wa 1936 s. 271 579
— Praca w klasie trzeciej szkoły powszechnej. W-wa (1935) s. 290 578
- Zamierzenia dziecięce. W-wa 1932 s. 110 1122
- Zbierski K.** Zagadnienie kształcenia nauczycieli szkół średnich. W-wa 1930 s. 46 861
- Zdrojewski E.** Szkolnictwo polskie w Niemczech. W-wa 1934 s. 78 4349
- Zwolakiewicz H.** Przewodnik nauczyciela ludoznawcy. Lublin 1934 s. VIII, 128 878

jest żywą działalnością Polskiego Stowarzyszenia Popierania Wynalazków w Łodzi, które przez własny organ, ukazujący się p. n. „Technika Rzemiosło Wynalazki” dąży do spopularyzowania wiedzy technicznej i szerzenia zmysłu przedsiębiorczości.

Ostatni (lutowy) numer poświęcony został obronności państwa, a na całość jego składają się artykuły, rozprawy i notatki bogato ilustrowane.

Na szpaltach tego pisma ponadto ogłaszane są różne konkursy, rzucana jest inicjatywa w jakim kierunku oraz jakie wynalazki i udoskonalenia wykonać należy.

Redakcja i Administracja: Łódź, Sienkiewicza 40.

Bal u lal — miesięcznik marionetkowy — Organ Komisji Marionetkowej Wielkop. Zw. Teatrów Ludowych.

Sygnalizujemy ukazanie się pierwszego tego rodzaju czasopisma w Polsce. Znajdujemy tam artykuły z zakresu techniki marionetkowej, recenzje i oryginalne utwory na scenę kukiełkową. Pismo takie nie tylko sprawi wielką radość miłośnikom teatru marionetkowego, lecz daje im także do rąk pierwszorzędną pomoc w pracy. Inicjatorem i redaktorem miesięcznika jest znany entuzjasta i propagator marionetek dr. Jan Sztudynger i to samo też już stanowi rekomendację. W pracy świetlicowej i w pracy szkolnej może nam takie pismo oddać nieocenione usługi i dlatego warto je zaabonować.

H. Bouchet: Skauting i indywidualność. Przeł. M. Ziemińska. Wstęp napisał St. Sedlaczek. Książnica—Atlas. Lwów — Warszawa. Str. 271 zł 5,40.

Autor, szczerzy przyjaciel Polski i wiele zawdzięczający, jak mówi w przedmowie do polskiego wydania swej książki, polskiemu filozofowi ks. Jakubisiakowi, sam zaznacza w tej pracy, że nie daje w niej teorii skautingu, lecz ogranicza się do przedstawienia istotnego stosunku między metodami skautowymi, a indywidualnością skauta. Bouchet podkreśla, że skauting trzeba brać jako całość i dobrze rozumieć, iż musi się nim objąć całego człowieka, jeżeli to, co się nazywa skautingiem nie ma być wypaczeniem pomysłu jego twórcy. Cel najwyższy skautingu, podług Baden-Powella, to rozwój jednostki. Autor twierdzi, że skauting wychowuje dziecko społecznie i przeczy doktrynie, iż wszystko, co jest najlepszego w dziecku, daje mu społeczeństwo, które w pewien sposób urabia je i wychowuje. Dziecko znajduje w granicach swej indywidualności wszystko to, co mu potrzebne, by stać się człowiekiem, a skauting dopomaga mu tylko w tym. Patrzy on krytycznie na metody dotychczasowego szkolnictwa, często przeprowadza porównania między tymi metodami, a metodami skautowymi, podkreślając wyższość tych ostatnich jako dążących do harmonijnego rozwoju jednostki, opierając się na przyrodzonych zdolnościach dziecka i najwartościowszych jego instynktach. Wykorzystanie w wychowaniu wpływu przyrody, zagadnienie karność w skautingu, przysto-

sowanie ogólnego systemu skautingu do konkretnej drużyny, zagadnienie starszych skautów, oto jeszcze dalsze z najważniejszych rozdziałów książki Boucheta.

Chociaż „Skautink i indywidualność” nie ma bynajmniej służyć jako podręcznik harcerski, jednakże zarówno drużynowy, jak i działacz, zajmujący kierownicze stanowisko na wyższym stopniu organizacyjnym harcerstwa, znajdzie tu nie tylko materiał do pogłębienia ogólnych wiadomości wychowawczych i harcerskich, ale i wiele pomysłów do bezpośredniego zastosowania w pracy. Książka nabiera zatem bardzo poważnego znaczenia dla harcerstwa będąc nowym bodźcem do ulepszania jego metod i do twórczej własnej pracy polskiej.

Do przyswojenia dzieła Boucheta polskim czytelnikom pomaga w wysokim stopniu słowo wstępne oraz przypisy i polska bibliografia harcerska, pióra jednego z najstarszych naszych działaczy harcerskich, b. członka Naczelnictwa Lwowskiego, b. naczelnika Harcerstwa Rusi i Rosji, później wieloletniego naczelnika harcerzy i naczelnego inspektora harcerstwa w Polsce odrodzonej. W tej rozprawie mamy uzupełnienie pracy Boucheta danymi o genezie skautingu i harcerstwa z podkreśleniem narodowego, wojskowego i socjalnego punktu wyjścia Baden-Powella, a odrodzencego i niepodległościowego punktu wyjścia twórców polskiego harcerstwa.

Znaczenie książki W. Boucheta nie ogranicza się do sfer nauczycielskich. Opiekun drużyny, czy inny wychowawca z pożytkiem poleca ją zarówno młodemu drużynowemu, jak rodzicom poważnie traktującym swe zadania wychowawcze.

Wspomnieć należy o staranności przekładu i opracowania przypisów, a także o dodanej bibliografii polskiej.

J. Piaget: Sąd i rozumowanie u dziecka. Książnica-Atlas. Lwów — Warszawa. Str. 284. Cena zł 7.60.

Nowa książka dra Jana Piageta wydana przez Książnicę-Atlas w przekładzie p. Jadwigi Suchodolskiej, stanowi dalszy ciąg jego poprzedniej pracy pod

tytułem „Mowa i myślenie u dziecka”. Piaget stawia sobie pytanie: czy myślenie dziecka, różniące się od myślenia człowieka dorosłego zarówno swą treścią, jak i środkami językowego wyrazu nie różni się od niego również strukturą logiczną. Książka zawiera wiele bardzo interesujących przykładów rozumowania dziecięcego zdobytego przy pomocy obserwacji wypytywań i ankiety. Obejmuje ona dzieci w wieku od 7—12 lat. Autor w następujący sposób rozwiązuje postawione zagadnienie: dziecko posiada właściwą sobie strukturę myślenia, niezależną od czynników wychowawczych i tych wszystkich wpływów, jakie wywiera na nie człowiek dorosły. Zasadniczą cechą dziecięcego myślenia jest egocentryzm; dziecko nie stara się o to, aby inni je rozumieli; nie stara się niczego dowodzić. Swoje własne spostrzeżenia uważa za absolutne i nie potrafi zająć obiektywnie punktu widzenia. Zamiast dostosowywać się do świata zewnętrznego upodabnia wszystko do swojego „ja”. Dzięki temu nie chwytą stosunków, zachodzących między rzeczami, niezdolne jest do syntezy. Miejsce syntezy zajmuje u dziecka synkretyzm, który polega na tym, że dziecko łączy w jedną całość wszystkie zauważone cechy danego przedmiotu, łudząc się, że one łączą się między sobą za pomocą związków przyczynowych. Synkretyzm uniemożliwia analizę i rozumowanie dedukcyjne. Od 7—8 roku życia, rozumowanie dziecka nie jest ani dedukcyjne, ani indukcyjne, ale transdukcyjne, t. zn. postępuje od szczegółu do szczegółu i nie wykazuje nigdy logicznej konieczności. A więc poniżej lat 7—8 nie ma logicznego rozumowania. Dopiero około 7—8 roku życia rozpoczyna się wpływ czynników społecznych na strukturę i funkcjonowanie myślenia. Rozkwit życia społecznego dzieci przynosi ze sobą rok 11—12. Wtedy dopiero dzieci starając się porozumieć między sobą, przyzwyczajają się do zajmowania cudzego punktu widzenia, i co za tym idzie do posługiwania się rozumowaniem formalnym. Dopiero zaś powyżej 11—12 roku życia można mówić o doświadczeniu logicznym i o zbliżeniu myślenia dziecięcego do myślenia dorosłych.

Pięknie opracowany przekład podnosi jeszcze wartość tej interesującej książki.

Cena prenumeraty rocznej Dziennika Urzędowego 6,— zł. Dla P. P. Nauczycieli abonujących indywidualnie 4 zł 80 gr. Numer pojedynczy (bez przesyłki pocztowej) 50 gr. Konto w P. K. O. 203100.

Warunki umieszczenia ogłoszeń: Cała strona zł 100,—, 1/2 strony zł 55,—, 1/4 strony zł 30,—, 1/8 strony zł 20,—, 1/16 strony zł 12,—.

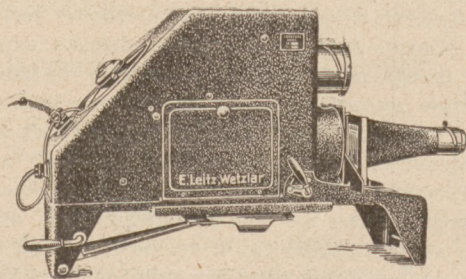
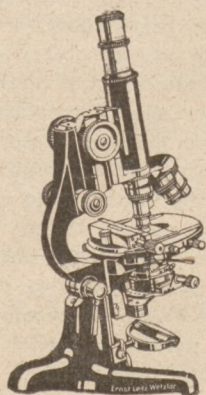
Ogłoszenia umieszcza się tylko po zapłaceniu z góry przypadającej należności (Konto nr 203100 w P. K. O.). Administracja pozostawia bez odpowiedzi nadesłane do druku ogłoszenia, o ile jednocześnie należność nie została wpłacona.

Zamówienie na prenumeratę jak również na numery pojedyncze wykonywa się jedynie po wpłaceniu należności. Reklamacje z powodu nieotrzymania poszczególnych numerów wnosić należy do właściwych urzędów pocztowych niezwłocznie po otrzymaniu następnego, kolejnego numeru. Reklamacyj spóźnionych lub wniesionych niewłaściwie nie uwzględnia się.

Nakładem Wydawnictwa Dziennika Urzędowego Kuratorium Okręgu Szkolnego Pomorskiego.

Łączono z polecenia Kuratora Okręgu Szkolnego Pomorskiego w Drukarni Spółdzielczej, Toruń, Mickiewicza 2-

EPIDIASKOPY - MIKROSKOPY - MIKROPROJEKCJE

Leitz

to sprzęty szkolne o najwyższej precyzji,
które służą jako nieodzowne pomoce naukowe

Uznane za najlepsze
przez najpoważniejsze
zakłady naukowe

Oferty i katalogi bez zobowiązania wysyła bezpłatnie
Wyłączne przedstawicielstwo na Polskę

C. Cegielski - Poznań

ul. Podolska 16-17 — telefon 32-22

Pijcie tylko aromatyczną i wydajną **Herbatę**

B. HOZAKOWSKIEGO

Telefon 2181 TORUŃ Mostowa 28

Ceny najniższe!

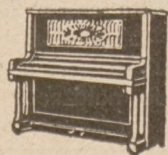
Jakość niezrównana!

Wysyłka od 1/2 kg. poczynszy bez obliczania kosztów porta i opakowania

Cennik na życzenie bezpłatnie!

Cennik na życzenie bezpłatnie!

Cztery lata nieprzerwanego wywozu zagranicę naszych

PIANIN I FORTEPIANÓW

świadczą dostatecznie o ich jakości

Największa w Polsce fabryka pianin i fortepianów

B. SOMMERFELD Sp. z o.o.

ul. Śniadeckich 2.

BYDGOSZCZ

ul. Śniadeckich 2.

JEDYNA FABRYKA EKSPORTUJĄCA